

สัญญาเลขที่ RDG 42N0011

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ การรณรงค์แบบมีส่วนร่วมที่เป็นระบบและเชิงยุทธศาสตร์
สำหรับผู้เลี้ยงโคนม จังหวัดเชียงใหม่

คณะผู้วิจัย

1. รศ.ดร.นรินทร์ชัย พัฒนพงศา
2. นายเพิ่มศักดิ์ วิชากรณ์
3. นายผ่านฟ้า ณ เชียงใหม่
4. นายณพวงศ์ สอนมาลี

สังกัด

คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเชียงใหม่
สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเชียงใหม่
สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเชียงใหม่

วันที่ 22 ก.ค. 2546
เลขทะเบียน 00205
เลขเรียกหนังสือ RDG 62

Cell

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
ชั้น 14 อาคาร เอส ดีเอ็ม ทาวเวอร์
เลขที่ 979/17-21 ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน
เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10400
โทร 298-0455 โทรสาร 298-0476
Home page : <http://www.trf.or.th>
E-mail : trf-info@trf.or.th

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
1. สารบัญ	1
2. สารบัญตาราง	2
3. ภาคผนวก	3
4. Executive Summary	4
5. Abstract	8
6. บทคัดย่อ	10
7. ความเป็นมา	13
8. วัตถุประสงค์	13
9. ผลที่คาดว่าจะได้รับ	13
10.กรอบแนวคิด	14
11.วิธีการวิจัย	14
12.ผลการดำเนินงาน	17
13.สรุปผลการดำเนินงาน	27
14.ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	30
15.โจทย์วิจัยต่อเนื่อง	31
16.เงื่อนไขปัจจัยที่ทำให้การรณรงค์ประสบความสำเร็จหรือไม่	32
17.สรุปขั้นตอนการวางแผนของโครงการ	34
18.ภาคผนวก	37

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1	ปัญหาเกี่ยวกับการเลี้ยงโคนม
ตารางที่ 2	ปัญหาเกี่ยวกับการเลี้ยงโคนม/จุดเข้าวน/สื่อ

ภาคผนวก

	หน้า
ภาคผนวก 1	สรุปขั้นตอนการทำงานโครงการรณรงค์ฯ
ภาคผนวก 2	ปัจจัยที่ทำให้การรณรงค์ประสบความสำเร็จ
ภาคผนวก 3	ตัวบ่งชี้ความสำเร็จของโครงการ
ภาคผนวก 4	ผลกระทบจากโครงการฯที่มีต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ภาคผนวก 5 ก	ความรู้ในการเลี้ยงโคนม
ภาคผนวก 5 ข	ทัศนคติในการเลี้ยงโคนม
ภาคผนวก 5 ค	การปฏิบัติในการเลี้ยงโคนม
ภาคผนวก 6	สรุปประเด็นวิธีการเลี้ยงโคนม
ภาคผนวก 7	สรุปการกำหนดจุดแว่วอน / สื่อ
ภาคผนวก 8	สื่อ / กิจกรรมที่ใช้ในโครงการ
ภาคผนวก 9 ก	แบบรวบรวมประเด็นปัญหาของอาสา
ภาคผนวก 9 ข	แบบรวบรวมการให้ความรู้
ภาคผนวก 9 ค	แบบรายงานผลการดำเนินงานของอาสา
ภาคผนวก 10	ตัวอย่างรายงานการประชุม
ภาคผนวก 11	ตัวอย่างจดหมายข่าว
ภาคผนวก 12 ก-ค	ตัวอย่างแบบสอบถาม
ภาคผนวก 13	ตัวอย่างสื่อในโครงการ
ภาคผนวก 14 ก-จ	เอกสารสื่อบุคคล

รายงานฉบับย่อสำหรับผู้บริหาร

(Executive Summary)

รายงานฉบับย่อนี้จัดทำขึ้นเพื่อแสดงให้เห็นถึงความเป็นมา วัตถุประสงค์ กระบวนการและผลที่ได้รับจากการปฏิบัติงานของโครงการ " การรณรงค์แบบมีส่วนร่วมที่เป็นระบบและเชิงยุทธศาสตร์ สำหรับผู้เลี้ยงโคนมในจังหวัดเชียงใหม่ " โดยเน้นเฉพาะประเด็นสำคัญ ดังนี้

โครงการนี้เป็นโครงการที่ดำเนินการในพื้นที่ที่มีการเลี้ยงโคนมในอำเภอสันกำแพง อำเภอสันทราย และอำเภอดอยสะเก็ด โดยมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ (1) เพื่อให้การส่งเสริมการเลี้ยงโคนมมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในพื้นที่เป้าหมายมีความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติที่เหมาะสมในการเลี้ยงโคนมและการรวมกลุ่มสหกรณ์ที่เข้มแข็งมากขึ้น และ (2) เพื่อให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมของกรมปศุสัตว์นำวิธีการรณรงค์แบบมีส่วนร่วมไปปฏิบัติในงานส่งเสริมการเลี้ยงโคนม โดยกระบวนการของโครงการเน้นยุทธศาสตร์ การให้บุคคลเป้าหมาย คือเกษตรกร เข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินงานของโครงการ เริ่มตั้งแต่การค้นหาสภาพปัญหา การร่วมหาวิธีการส่งเสริม การเป็นผู้ใช้สื่อในเชิงการโฆษณา และจิตวิทยาการตลาด โดยสรุปมีการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ค้นหาข้อมูลพื้นฐานและเนื้อหาที่จำเป็นต้องส่งเสริม

ขั้นตอนนี้ เริ่มตั้งแต่การสำรวจข้อมูลเพื่อประมวลความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Attitude) และการปฏิบัติ (Practice) โดยการสำรวจแบบทั่วไปในขั้นตอนแรก และมีการสัมภาษณ์ในเชิงเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูล (Key informant) และการจัดสนทนากลุ่มในลักษณะการสนทนากลุ่ม (Focus group) จากนั้นนำข้อมูลมาสร้างแบบสัมภาษณ์ ความรู้ (K) ทักษะ (A) และการปฏิบัติ (P) แล้ววิเคราะห์ผลออกมาเป็นเนื้อหาที่จะใช้ส่งเสริม ได้ปัญหาที่จำเป็นต้องรณรงค์หรือเนื้อหา 10 หัวข้อ คือ (1) ความรู้ในการให้อาหารหยาบ (2) การให้ปริมาณน้ำดื่มสะอาด (3) ความรู้ในการถ่ายพยาธิ (4) พันธุ์โคนมที่ควรเลี้ยง (5) การเลี้ยงโคนมที่ดีไม่ขึ้นอยู่กับพันธุ์โคนมเท่านั้น (6) การทำบัญชีฟาร์ม (7) การทำความสะอาด (8) การถ่ายพยาธิ (9) การปฏิบัติในการรักษาความสะอาด (10) วิธีการปฏิบัติในการให้อาหาร

ขั้นที่ 2 กำหนดวัตถุประสงค์ แผนการส่งเสริมรณรงค์และการผลิตสื่อ

ได้นำเนื้อหาที่จะใช้ส่งเสริมมากำหนดวัตถุประสงค์ จุดเฝ้าระวัง กำหนดสื่อที่จะใช้และผลิตสื่อเพื่อรณรงค์ โดยมีสื่อ 6 ชนิด ดังนี้ (1) ปฏิทิน จำนวน 1 ชิ้น (2) แผ่นพับ แผ่นปลิว จำนวน 3 เรื่อง (3) ภาพพลิก 1 ชิ้น (4) การ์ตูน จำนวน 1 เรื่อง (5) สติกเกอร์ จำนวน 2 ชิ้น และ (6) คู่มือเล็ก จำนวน 1 เล่ม โดยดำเนินการรณรงค์ ดังนี้

- (1) การเผยแพร่สื่อ เอกสาร ที่ผลิตขึ้น โดยแจกจ่ายผ่านทางอาสาสมัครที่จัดตั้งขึ้น
- (2) การสาธิต ฝึกปฏิบัติในเนื้อหาที่จำเป็นต้องมีการฝึกจริง
- (3) การทำกิจกรรมอื่น ๆ เช่นการประกวดเรียงความ โดยให้นักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่ที่ดำเนินการ จัดส่งเรียงความประกวด
- (4) การตรวจเยี่ยม ให้คำแนะนำรายฟาร์มและรายกลุ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาและแนะนำการเลี้ยงโคนมที่ถูกต้อง

ในระหว่างการทำเผยแพร่สื่อ ได้มีการผลิตและใช้สื่อเพิ่มขึ้น อีก 2 ชนิด คือ (1) ละครขอพื้นเมือง ได้มีการจัดให้มีการแสดงละครขอ ซึ่งให้ทั้งสาระและความบันเทิงเกี่ยวกับการเลี้ยงโคนมที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ซึ่งได้จัดให้มีการแสดงขึ้นเพื่อใช้สื่อที่มีการงูใจมากพอ ในการกระตุ้นเกษตรกรให้มีความตื่นตัวมารับฟังและมาสอบถามปัญหาจากนักวิชาการเพื่อใช้ในการพัฒนา ปรับปรุงการเลี้ยงโคนม (2) ได้มีการจัดทำจดหมายข่าวชาวโคบาลขึ้น จำนวน 5 ฉบับ เป็นจดหมายข่าวรายเดือนเพื่อเผยแพร่ข่าวสารที่ทางโครงการต้องการบอกกล่าว รวมทั้งเนื้อหาทางวิชาการที่ต้องการเน้นย้ำแก่เกษตรกร และเป็นข่าวสารที่เขียนขึ้นเพื่อยกย่องผู้เลี้ยงโคนมที่ดี มีการพัฒนา และเตือนเกษตรกรผู้ที่ไม่ยอมปรับปรุงพัฒนาการเลี้ยง ให้มีความพยายามในการพัฒนาการเลี้ยงให้มากขึ้น

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติการรณรงค์ตามแผน พร้อมติดตามงาน มี 2 ขั้นตอนย่อย คือ

3.1 การวางแผนเชิงกลยุทธ์และการจัดการให้ทุกสื่อเข้าถึงบุคคลเป้าหมาย

ในการจัดการสื่อให้เข้าถึงบุคคลเป้าหมาย ได้นำนุทศาสตร์การมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ จึงได้จัดตั้งบุคคลแกนนำในการรณรงค์ เรียกว่า " อาสาสมัครปศุสัตว์ " กระจายตามพื้นที่ และปริมาณเกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 6 ราย และเมื่อดำเนินการไประยะหนึ่งได้ตั้งเพิ่มขึ้นอีก 2 ราย โดยคัดเลือกจากเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่มีความรู้ ความสามารถและความเสียสละในการที่จะร่วมกันพัฒนาอาชีพการเลี้ยงโคนม โดยมีบทบาทหน้าที่ในการกระจายสื่อ ตรวจเยี่ยม เผยแพร่ อบรมให้ความรู้ ให้คำแนะนำ แก้ไขปัญหาแก่เพื่อนเกษตรกร โดยในการปฏิบัติของ

อาสาฯ ได้มีนักวิชาการ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเลี้ยงโคนม เป็นพี่เลี้ยงช่วยชี้แนะ ให้คำปรึกษา เพื่อให้อาสาฯ มีความรู้ ความสามารถและความมั่นใจที่จะนำความรู้ไปเผยแพร่และแก้ไขปัญหาให้แก่เพื่อนเกษตรกร

3.2 การอบรม ปฐมนิเทศ เพื่อเพิ่มทักษะการใช้สื่อและกำหนดการออกปฏิบัติงาน ก่อนที่ "อาสาปศุสัตว์" จะออกปฏิบัติงาน โครงการได้จัดฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะการใช้สื่อแก่อาสาฯ เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน โดยอบรมในเรื่อง (1) หลักการของโครงการ (2) แนวทางการปฏิบัติงานของอาสาฯ (3) วิธีการในการกระจายสื่อ (4) เทคนิคที่ฝึกปฏิบัติในเรื่อง การสร้างอุปกรณ์ในการเลี้ยงโคนม การทำหญ้าหมัก การทำบัญชีฟาร์ม

โดยในการออกปฏิบัติงานเผยแพร่ แนะนำสื่อและให้ความรู้แก่เพื่อนเกษตรกร ได้กำหนดว่า อาสาฯ สามารถออกปฏิบัติงานแนะนำเพื่อนเกษตรกรทั้งรายคน หรือรายกลุ่ม ได้ตามความเหมาะสม แต่อย่างน้อยต้องมีการอบรม แนะนำ แลกเปลี่ยนความรู้รายกลุ่มจะต้องดำเนินการอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ๆ ละ ประมาณ 2 ชั่วโมง และได้กำหนดการประชุมร่วมกันระหว่างนักวิจัย เจ้าหน้าที่ส่งเสริม และอาสาฯ เดือนละ 1 ครั้ง เพื่อให้อาสาฯ รายงานผลการปฏิบัติงานรวมทั้งขอรับคำแนะนำทางวิชาการเพิ่มเติม และวางแผนการปฏิบัติงานในเดือนต่อไปด้วย

งานวิจัยนี้มีกำหนดสิ้นสุดลงในวันที่ 30 เมษายน 2543 แต่สหกรณ์ที่ร่วมดำเนินการวิจัยด้วยใน 3 อำเภอนี้ ได้ขอขยายเวลาออกไปอีก 6 เดือน รวมทั้งได้ช่วยรับภาระค่าใช้จ่ายในการใช้สื่อบางชนิดอีกด้วย จนถึงเดือนตุลาคม 2543 การปฏิบัติงานของโครงการจึงได้สิ้นสุดลงเพียงขั้นตอนที่ 3 คือการปฏิบัติการรณรงค์ โครงการไม่สามารถดำเนินการต่อในขั้นที่ 4 ขั้นตอนการประเมินผลการส่งเสริม / รณรงค์ของโครงการได้ ทั้งนี้ เนื่องจาก การจะสามารถวัดค่า KAP ได้ จะต้องให้ระยะเวลาผ่านไปอีกระยะหนึ่ง คือประมาณ 6 เดือน เมื่อโครงการสิ้นสุดลงก่อน จึงยังไม่สามารถวัดผลกระทบ (impact) ที่เกิดจากโครงการได้ ในขณะที่รายงานผลนี้

ผลกระทบที่ได้รับจากการดำเนินงานของโครงการที่สรุปได้ มีดังนี้

1. มีสื่อที่ใช้ในการรณรงค์ / ส่งเสริม เพื่อแก้ไขปัญหาตามเนื้อหาทั้ง 10 เนื้อหา จำนวนทั้งสิ้น 9 ประเภท

2. เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการได้รับการแก้ไขปัญหาในเรื่องต่าง ๆ อย่างชัดเจน ตรงประเด็น เช่น การแก้ไขปัญหาเรื่องคุณภาพน้ำนม การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการเลี้ยงต่าง ๆ เช่น การรีดนม การทำความสะอาดแม่โคและอุปกรณ์การรีดนม การใช้ยาที่ถูกต้อง ฯลฯ

3. ความร่วมมือจากสหกรณ์โคนม ในการดำเนินงานของโครงการได้มีการเชิญ คณะกรรมการสหกรณ์โคนมที่มีสมาชิกอยู่ในพื้นที่โครงการเข้าร่วมประชุม จนนำมาซึ่งความร่วมมือแก่โครงการ เช่นการสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำเอกสารเพิ่มเติม การสนับสนุนงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายแก่อาสาฯ ที่ตั้งเพิ่มเติมขึ้นอีก 2 คน และผลจากการดำเนินงานของโครงการยังเป็นการเสริมสร้างให้สหกรณ์และสมาชิกสหกรณ์มีการร่วมมือกันอย่างเข้มแข็ง ทั้งจากการที่สหกรณ์ได้จัดหาอุปกรณ์ มาให้บริการแก่สมาชิกตามคำร้องขอที่สมาชิกขอผ่านโครงการ รวมทั้งจากการที่อาสาฯ ออกแนะนําเผยแพร่ความรู้ ได้รับทราบปัญหาเรื่องคุณภาพน้ำนม ได้นำเข้าสู่ที่ประชุมของโครงการฯ จนนำไปสู่การวางมาตรการและแนวทางในการกำหนดราคารับซื้อน้ำนมตามคุณภาพน้ำนม อันทำให้เกษตรกรมีความตื่นตัวในการพัฒนาเรื่องคุณภาพน้ำนม ซึ่งทำให้การดำเนินงานของสหกรณ์โคนมเกิดความเข้มแข็ง ในการควบคุมคุณภาพน้ำนมให้เป็นไปตามมาตรฐาน

4. การประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมอย่างใกล้ชิด กล่าวคือ ปศุสัตว์อำเภอที่ร่วมโครงการ ได้เห็นประโยชน์ของการรณรงค์เช่นนี้ที่สามารถทำให้หน่วยงานต่าง ๆ เช่น องค์การส่งเสริมกิจการโคนม สหกรณ์ และผู้เลี้ยงโคนมเข้ามาร่วมกับปศุสัตว์ เพื่อร่วมแก้ปัญหาการเลี้ยงโคนมให้ตรงจุด และเป็นระบบมากยิ่งขึ้น หากมีโอกาสเผยแพร่วิธีการนี้ต่อไป และมีการวัดผลกระทบที่ทำให้เพิ่มปริมาณน้ำนมได้ จนมีส่วนของกำไรเทียบกับค่าใช้จ่าย (B / C ratio) เกิดขึ้นอย่างคุ้มค่าแล้ว จะเกิดการนำไปใช้แพร่หลายต่อไป.

Abstract

Title : Strategic Extension Campaign for Chiang Mai Dairy Farmers.

Author: Assoc.Prof. Dr.Narinchai Pattanapongsa

The project about the Strategic Extension Campaign for Chiang Mai Dairy Farmers was set up in 3 districts of Chiang Mai Province. The objectives were to (1) to improve the knowledge [K] attitudes [A] and practice [P] of dairy farmers and also strengthen there cooperative, (2) to promote livestock extension agents to apply strategic extension campaign in to their work.

There were three main steps in this research namely (1) to find out baseline data and needed messages for the campaign , (2) to formulate objectives, message design, extension strategy, and media production, and (3) to set up management planning, campaign implementation, and formative evaluation.

For the baseline the researchers applied key informant and focus group interview and also conducted knowledge , attitudes , and practice survey. Media consumption patterns and habits,media availability and reach were also investigated.

In step two , extension programme goals were specifying what was to be accomplished. Then specific campaign strategies were developed to solve each of the problems encountered by the programme. Careful message design were employed because the researchers realize that even though the main content of the information is useful and technically sound but the campaign information may not be well received by the target beneficiaries , it is not presented properly to them. Six types of media were produced , these were calendar , pamphlet , flip chart , cartoon , sticker and booklet. Apart from the above media 3 other activities such as method

demonstration , essay content and farm visit were used. As the implementation goes on two other media were used , These were local drama and monthly newsletter.

In the third step , a management plan was drawn up to specify how the strategy was put into operation. Then to ensure that a campaign was implemented as planned the appropriate monitoring and supervision of the campaign delivery system was conducted. Six dairy farmers were appointed as volunteer to assist other nearby farmers. Later on the three cooperatives assigned another two volunteers to help in this mission. All these 8 volunteers were trained and district livestock officers assisted them every monthly meeting to report what they have done and some problems , which they could not solve.

Initially this research will be terminated on the 30 April of 2000 but the cooperatives in the areas have requested to extend for another 6 months. When the project end the output were as follow.

1. There were 9 media distributed to all dairy farmers in the area.
2. There were some signs of KAP improvement in many farmers observed.
3. Committee of cooperatives and their members realize that it should be their business by themselves more than, waiting for livestock officers to do the overall extension work.
4. District livestock extension agent were experienced strategic extension campaign , which should apply this extension approach to their job in the future.

To access the impact of the research programme it should be about 6 months after October 2000 when the extension result begin to fully benefit. Then another KAP survey should be conducted to compare K , A and P and the average of milk per head of cow with the baseline data. There was evidence that the impact like this will last at least 4 years after the campaign finish.

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : การรณรงค์แบบมีส่วนร่วมที่เป็นระบบและเชิงยุทธศาสตร์
สำหรับผู้เลี้ยงโคนม จังหวัดเชียงใหม่

ผู้ดำเนินการ : รศ.ดร.นรินทร์ชัย พัฒนพงศา และคณะ

โครงการรณรงค์แบบมีส่วนร่วมที่เป็นระบบและเชิงยุทธศาสตร์สำหรับผู้เลี้ยงโคนมจังหวัดเชียงใหม่ ได้ดำเนินการใน 3 อำเภอของจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์คือ (1) เพื่อให้การส่งเสริมการเลี้ยงโคนมมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในพื้นที่เป้าหมายมีความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติที่เหมาะสมในการเลี้ยงโคนม และการรวมกลุ่มสหกรณ์ที่เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น (2) เพื่อให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมของกรมปศุสัตว์นำวิธีการรณรงค์แบบมีส่วนร่วมไปปฏิบัติในงานส่งเสริมการเลี้ยงโคนม

กระบวนการทำงานของโครงการเน้นยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วม โดยมีการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน คือ (1) การหาข้อมูลพื้นฐานและเนื้อหาที่จำเป็นต้องส่งเสริม (2) กำหนดวัตถุประสงค์ แผนการส่งเสริม / รณรงค์และการผลิตสื่อ (3) ปฏิบัติการรณรงค์ตามแผนพร้อมติดตามงาน

ในขั้นตอนที่ 1 การหาข้อมูลพื้นฐานและเนื้อหาที่จำเป็นต้องส่งเสริม เป็นการสำรวจข้อมูลเพื่อประมวลความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติในการเลี้ยงโคนม โดยการสำรวจแบบทั่วไปในขั้นตอนแรก และมีการสัมภาษณ์ในเชิงเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูล และการจัดสัมมนาในลักษณะการสัมภาษณ์เจาะกลุ่ม จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ มาสร้างแบบสัมภาษณ์เรื่องความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติในการเลี้ยงโคนม นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ผล ได้ ปัญหาหรือเนื้อหาที่จำเป็นต้องรณรงค์ 10 หัวข้อ

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดวัตถุประสงค์ แผนการส่งเสริมรณรงค์และการผลิตสื่อ ได้นำเนื้อหาที่จะให้ส่งเสริมมากำหนดวัตถุประสงค์ จุดยืน ข้อดี กำหนดสื่อที่จะใช้ และดำเนินการผลิตสื่อเพื่อการรณรงค์ โดยมีสื่อ 6 ชนิด คือ (1) ปฏิทิน (2) แผ่นพับ แผ่นปลิว (3) ภาพพลิก (4) การ์ตูน (5) สติกเกอร์ และ (6) คู่มือเล็ก ในการดำเนินการรณรงค์ได้จัดตั้งอาสาปศุสัตว์ เป็นบุคคลผู้ดำเนินการในการเผยแพร่สื่อเอกสาร การสาธิตและการฝึกปฏิบัติ และการตรวจเยี่ยมให้คำแนะนำในฟาร์ม ในระหว่างที่มีการปฏิบัติการรณรงค์ ได้มีการผลิตและใช้สื่อเพิ่มขึ้นอีก 2 ชนิด คือ ละครขอพื้นเมือง และจดหมายข่าวรายเดือน

ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติการรณรงค์ตามแผน พร้อมติดตามงาน ในขั้นตอนนี้มี 2 ขั้นตอนย่อย คือ (1) การวางแผนเชิงกลยุทธ์และการจัดการให้ทุกสื่อเข้าถึงเป้าหมาย ได้เน้นยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ ได้จัดตั้งบุคคลแกนนำในการรณรงค์ คือ อาสาปศุสัตว์ กระจายตามพื้นที่ของเกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย โดยระยะแรกจัดตั้งจำนวน 6 คน และต่อมาได้ตั้งเพิ่มขึ้นอีก 2 ราย รวมเป็น 8 ราย โดยในการปฏิบัติงานของอาสาปศุสัตว์ ได้มีนักวิชาการ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเลี้ยงโคนม เป็นผู้ให้คำปรึกษา แนะนำ โดยกำหนดประชุมร่วมกันเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อให้ อาสาปศุสัตว์ มีความรู้ ความสามารถที่จะไปเผยแพร่และแก้ไขปัญหาให้แก่เพื่อนเกษตรกร

งานวิจัยนี้มีการสิ้นสุดลงในวันที่ 30 เมษายน 2543 และได้มีการขยายเวลาการดำเนินงานของโครงการไปอีก 6 เดือน จึงได้สิ้นสุดการดำเนินงานในวันที่ 31 ตุลาคม 2543 ซึ่งการดำเนินงานได้สิ้นสุดที่ขั้นตอนที่ 3 ยังไม่สามารถดำเนินการในขั้นตอนที่ 4 เนื่องจากอาจจะสามารถวัดค่าความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติในการเลี้ยงโคนมหลังการรณรงค์ของโครงการจะต้องใช้เวลาอีกประมาณ 6 เดือน จึงจะสามารถวัดผลกระทบที่เกิดจากโครงการได้

ผลกระทบที่ได้รับจากโครงการที่สรุปได้ มีดังนี้

1. มีสื่อที่ใช้ในการรณรงค์ / ส่งเสริม จำนวน 9 ประเภท
2. เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการได้รับการแก้ไขปัญหาอย่างชัดเจน ตรงประเด็น มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการเลี้ยงโคนม
3. คณะกรรมการสหกรณ์และสมาชิกเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม มีความร่วมมือกันในการร่วมกันพัฒนาการเลี้ยงโคนมกันอย่างเข้มแข็ง
4. เจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมมีความร่วมมือในการปฏิบัติงานส่งเสริมและพัฒนาการเลี้ยงโคนมมากขึ้น

อนึ่งเมื่อโครงการได้เสร็จสิ้นลงแล้ว การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ได้นำไปดำเนินการต่อบ้าง แต่อาจไม่เป็นระบบเช่นในโครงการและอาจไม่ต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจาก การจะสามารถปฏิบัติงานตามรูปแบบให้ต่อเนื่อง ทางสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดจะต้องเป็นแกนหลักในการดำเนินงาน แต่ปรากฏว่าไม่มีการดำเนินการเท่าใดนัก อย่างไรก็ตามในระดับอำเภอ อำเภอที่ร่วมโครงการได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องตามรูปแบบของโครงการ ส่วนในเรื่องของการนำสื่อไปใช้ยังมีการดำเนินการต่อ โดยใช้สื่อที่เหลือของโครงการ และทั้ง 3 อำเภอที่ร่วมโครงการ

ได้ประสานงานให้สหกรณ์โคนมฯ แต่ละแห่ง เป็นผู้จัดสรรงบประมาณและดำเนินการพิมพ์สื่อเพิ่มเอง

หากโครงการนี้ได้มีการวัดผลกระทบที่เกิดจากการมีความรู้ ทักษะคติ และการปฏิบัติในการเลี้ยงโคนม ที่ทำให้เพิ่มปริมาณน้ำนมได้ จนมีส่วนของกำไรเทียบกับค่าใช้จ่าย (B / C ratio) เกิดขึ้นอย่างคุ้มค่าแล้ว จะเกิดการนำไปใช้อย่างแพร่หลายต่อไป.

รายงานการวิจัยโครงการ
" การรณรงค์แบบมีส่วนร่วมที่เป็นระบบและเชิงยุทธศาสตร์
สำหรับผู้เลี้ยงโคนมจังหวัดเชียงใหม่ "

1. ความเป็นมา

Strategic Extension Campaaign [SEC] หรือวิธีการส่งเสริม / รณรงค์แบบมีส่วนร่วมที่เป็นระบบ และเชิงยุทธศาสตร์ เป็นวิธีการที่องค์กร FAO และผู้อยู่ในวงการสื่อสารการพัฒนา ได้คิดค้นขึ้น ซึ่งมีขั้นตอนคือ การตั้งทราบสภาพปัญหาที่ชัดเจน แล้วจึงหาวิธีส่งเสริมการใช้สื่อในเชิงการโฆษณาและจิตวิทยาการตลาด จนเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการหรือการส่งเสริมในช่วงเวลาหนึ่ง ก็มีการตรวจสอบที่จะทำให้ทราบผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ชัดเจนได้เช่นกัน ซึ่งได้มีการทดสอบในหลายประเทศ พบว่าสามารถแก้ปัญหาการไม่ตอบสนองในทางที่พึงประสงค์ของบุคคลได้ แต่ยังมีได้ทดสอบให้เป็นระบบและวัดผลจริงจังในประเทศไทย การวิจัยครั้งนี้จึงได้นำมาให้ทดสอบและปฏิบัติในการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งจะเปรียบเทียบปริมาณน้ำนมที่เพิ่มมากขึ้น กับค่าใช้จ่ายว่ามี B/C เพียงใด การเปลี่ยนแปลงความรู้ ทักษะ การปฏิบัติเกี่ยวกับสหกรณ์และการดูแลโคนม ต่างไปจากก่อนการรณรงค์เพียงใด ซึ่งมีตัวแทนสหกรณ์โคนม เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์จังหวัด/อำเภอ เจ้าหน้าที่สหกรณ์ สถาบันพัฒนาฝึกอบรมและ อสค. ร่วมปฏิบัติงาน ซึ่งหากได้ผลดีจะได้นำวิธีการ SEC ขยายผลต่อไป

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อให้การส่งเสริมการเลี้ยงโคนมมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในพื้นที่เป้าหมายมีความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติที่เหมาะสมในการเลี้ยงโคนมและการรวมกลุ่มสหกรณ์ที่เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น
- 2.2 เพื่อให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมของกรมปศุสัตว์นำวิธีการรณรงค์แบบมีส่วนร่วมไปปฏิบัติในงานส่งเสริมการเลี้ยงโคนม

3. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 3.1 จะทดลองให้เห็นว่าการส่งเสริม / รณรงค์แบบมีส่วนร่วม (โดยเกษตรกรผู้นำของ

สหกรณ์โคนม ปศุสัตว์จังหวัด/อำเภอ ผู้แทนสถาบันพัฒนาฝึกอบรมฯ อสค. นักวิชาการ ต่างร่วมในกิจกรรมนี้) ที่เป็นระบบและเชิงยุทธศาสตร์จะให้ผลแก่การส่งเสริมโคนมอย่างคุ้มค่า และเกิดความยั่งยืนแก่สหกรณ์

3.2 จะเป็นการพัฒนานักวิจัยรุ่นใหม่ ให้เห็นการประสานงานให้เกิดสาขาวิชาการ ดึงนักวิจัย สมาชิกสหกรณ์ นักส่งเสริม ร่วมกันทำงาน โดยในกระบวนการวิจัยจะให้ นักศึกษาวิชาการสื่อสารการเกษตร (นักศึกษาในระดับปริญญาโทสาขาส่งเสริมการเกษตร) ซึ่งมีการลงทะเบียนในภาคการศึกษาที่ 1 ของแต่ละปีการศึกษากว่า 40 คน และผู้ที่จบการศึกษาอย่างน้อย 3 คน ได้มีส่วนร่วมฝึกปฏิบัติ และมีประสบการณ์จากการส่งเสริมวิธีนี้ ขณะเดียวกัน เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ อสค. นักวิชาการจากสถาบันพัฒนาฯ และ อบต. สมาชิกสหกรณ์ที่ร่วมโครงการก็มีประสบการณ์ด้วย

4. กรอบแนวคิดและสมมติฐานการวิจัย

4.1 กรอบแนวคิด

คณะผู้วิจัยมีแนวคิดว่าการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมที่เป็นอยู่ถ้าผนวกด้วย 1) การมีส่วนร่วมจากเกษตรกรให้มากพอ
2) การใช้สื่อที่เหมาะสมมากชนิดพอสมควร
3) การติดตามให้มีการใช้สื่ออย่างเป็นระบบ
จะเกิดผลให้การส่งเสริมการเลี้ยงโคนมมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4.2 สมมติฐานการวิจัย

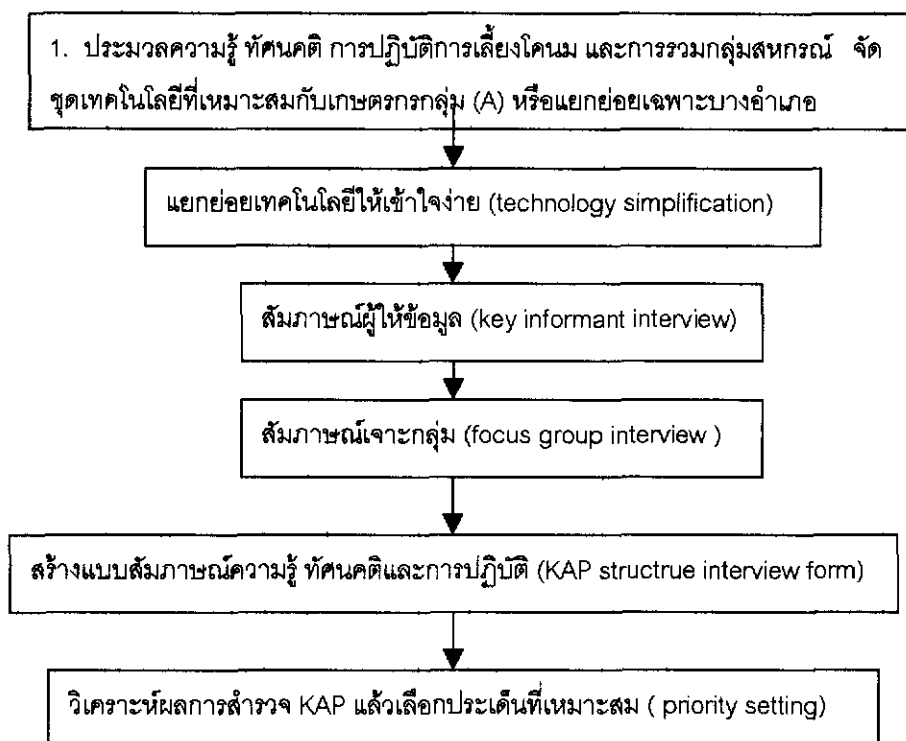
การวิจัยครั้งนี้ตั้งสมมติฐานไว้ 2 ประการ ดังนี้คือ

1. เมื่อเสร็จสิ้นการส่งเสริม/รณรงค์แบบมีส่วนร่วมและเป็นระบบฯ จะตรวจได้ว่าระดับความรู้ ทักษะ ทักษะ การปฏิบัติเรื่องการเลี้ยงโคนมและการสหกรณ์ของเกษตรกร/สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนม 3 อำเภอที่เข้าร่วมโครงการมีมากกว่าเกษตรกร / สมาชิกอำเภอที่ไม่ได้ร่วมโครงการ
2. มูลค่าน้ำนมที่เพิ่มขึ้นจากผู้เลี้ยงโคนมที่สนใจทำแพคเกจ และดอยสะเก็ดใช้ฐานน้ำนม 1 ปี และประมาณการเป็น 4 ปี มากกว่าค่าใช้จ่ายในการส่งเสริม / รณรงค์ทั้งแบบปกติและแบบการใช้ส่งเสริมวิธี SEC

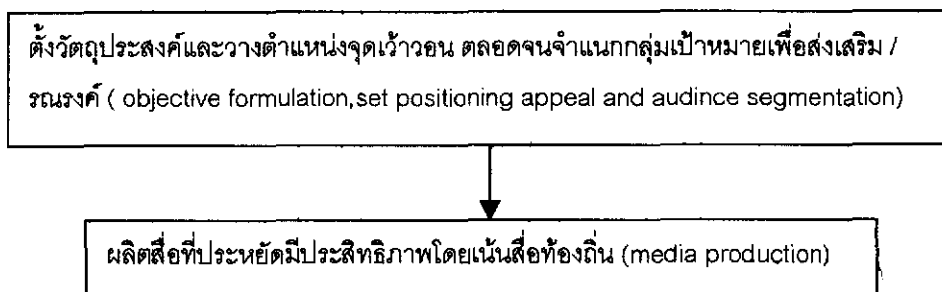
5. แนวทางการดำเนินการวิจัย / วิธีการวิจัย

แนวทางการดำเนินการแบ่งเป็น 5 ขั้นตอนสำคัญ โดยในเกือบทุกขั้นตอนให้ผู้แทนผู้เลี้ยงโคนม ทั้งจากในและนอกสหกรณ์โคนม อบต. ย่านที่เกษตรกรเลี้ยงโคนมมาก อย่างน้อยอำเภอละ 1 คน ปศุสัตว์อำเภอ/จังหวัด ตัวแทน อสค. สำนักงานภาคเหนือ นักวิชาการสถาบันพัฒนาฯ และนักส่งเสริมสหกรณ์ ฯลฯ ร่วมในกิจกรรม

5.1 ขั้นที่ 1 ค้นหาข้อมูลพื้นฐานและเนื้อหาที่จำเป็นต้องส่งเสริมรณรงค์

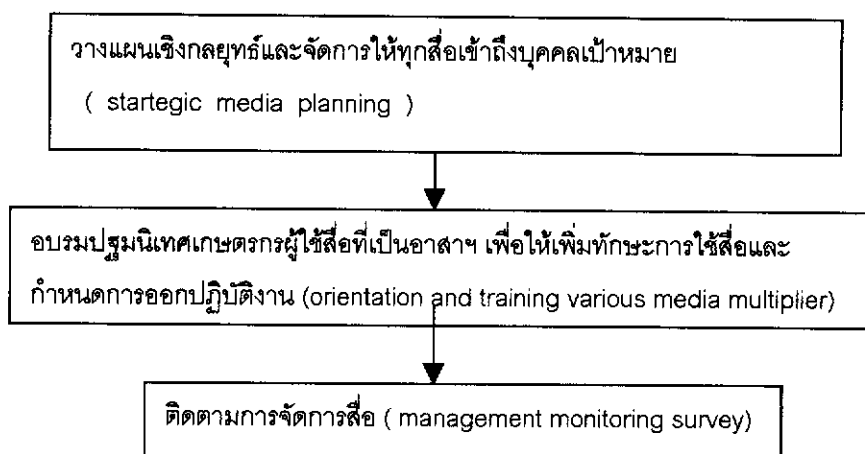

5.2 ขั้นที่ 2 กำหนดวัตถุประสงค์แผนการส่งเสริมรณรงค์ และการผลิตสื่อ

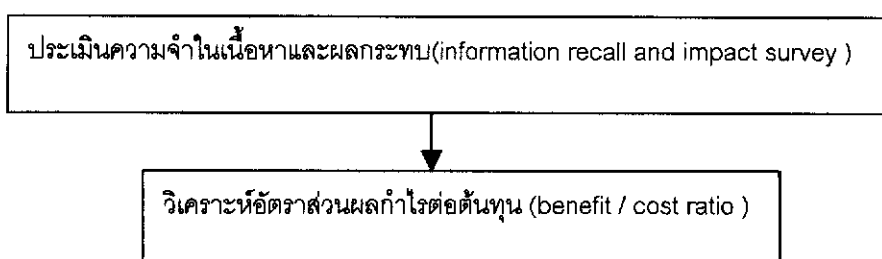

ตามงาน

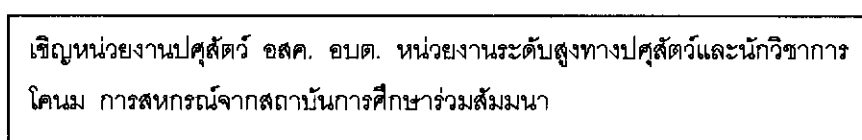
5.3 ขั้นที่ 3 รายงานผลการใช้สื่อ ปฏิบัติการรณรงค์ตามแผน พร้อมติด

5.4 ขั้นที่ 4 ประเมินผลการส่งเสริม / รณรงค์ (เป็นงานศึกษา/วิจัย วิทยานิพนธ์ระยะต่อไป 4 เดือน)

5.5 ขั้นที่ 5 สัมมนา Experience Sharing และสรุปงาน (เป็นงานศึกษา / วิจัย ระยะต่อไป)

6. ผลการดำเนินงาน

6.1 ขั้นที่ 1 การหาข้อมูลพื้นฐานและเนื้อหาที่จำเป็นต้องส่งเสริม / รณรงค์

6.1.1 การประมวลความรู้ หัตถ์คดี การปฏิบัติในการเลี้ยงโคนมและ การรวมกลุ่มสหกรณ์

คณะผู้วิจัยได้มอบหมายให้นักศึกษาผู้ทำวิทยานิพนธ์ออกสำรวจข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ปัญหาอุปสรรคและความต้องการในการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรในระดับพื้นที่ ใน 3 อำเภอเป้าหมาย คืออำเภอสันกำแพง อำเภอสันทรายและอำเภอดอยสะเก็ด (ภาคผนวก 1 ก - 1 ค) นำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจไปเป็นเนื้อหาในข้อคำถามของแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และได้นำข้อมูลดังกล่าวไปทดลองสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล เพื่อทดสอบความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์ จากนั้นได้นำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์เจาะกลุ่มผู้เลี้ยงโคนมของแต่ละอำเภอเป้าหมาย

6.1.2 การวิเคราะห์และสรุปประเด็นปัญหาของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

จากข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลและกลุ่มตัวแทนผู้เลี้ยงโคนม ได้มีการจัดระดมความคิดเห็น (Brain Storming) โดยผู้เข้าร่วมประกอบไปด้วย คณะผู้วิจัย ตัวแทนจากปศุสัตว์จังหวัด/อำเภอ ศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์ ผู้ให้ข้อมูลและตัวแทนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม ได้นำข้อมูลมาระดมความคิดเห็น ได้ประเด็นปัญหาที่สำคัญรวม 10 ประเด็น โดยจัดเรียงลำดับตามปัญหาที่เร่งด่วน ได้นำปัญหาที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อแยกแยะว่าประเด็นปัญหาใดเป็นประเด็นปัญหาในด้านความรู้ (Knowledge) ด้านทัศนคติ (Attitude) และด้านการปฏิบัติ (Practice) หรือตัวย่อ ว่า KAP และในการประชุมเพื่อระดมพลังสมองครั้งนี้ ยังได้ร่วมกันวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาตลอดจนแนวทางแก้ไข ดังรายละเอียด ตารางหมายเลข 1

ตารางหมายเลข 1

ปัญหาเกี่ยวกับการเลี้ยงโคนม ที่คณะวิจัยและผู้ให้ข้อมูล เกษตรกร ได้ร่วมกันวิเคราะห์

ปัญหา ที่	สภาพปัญหา	เป็นปัญหา เกี่ยวกับ	สาเหตุ	แนวทางแก้ไข
1.	เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่มีความรู้เกี่ยวกับการให้อาหารพยาบาลและแห้ง ที่ถูกต้องยังมีจำนวนน้อย (23.5 %)	K	เกษตรกรได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ที่น้อยเกินไป	ขอให้เจ้าหน้าที่เผยแพร่ความรู้เพิ่มเติม
2.	เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่มีความรู้เกี่ยวกับการให้ปริมาณน้ำดื่มสะอาด ที่ถูกต้องยังมีจำนวนน้อย (43.5 %)	K	1. เกษตรกรได้รับความรู้น้อย 2. เกษตรกรให้โคกินน้ำตลอดเวลาอยู่แล้ว จึงไม่สนใจ ว่าโคจะได้กินน้ำวันละเท่าใด	ขอให้เจ้าหน้าที่เผยแพร่ความรู้เพิ่มเติม
3.	เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่มีความรู้เกี่ยวกับจำนวนครั้งที่เหมาะสมใน การถ่ายพยาธิโคมีจำนวนไม่มากเท่าที่โครงการต้องการ (66.5 %)	K	1. เกษตรกรได้รับความรู้น้อย 2. เกษตรกรไม่ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้	1. ใช้สื่อช่วยเผยแพร่ (สื่อต่างคา) 2. ขอให้เกษตรกรเห็นความสำคัญของ ปัญหานี้ โดยให้อาสาสมัครของ โครงการ เป็นผู้แนะนำ
4.	เกษตรกรที่เชื่อว่าการเลี้ยงโคให้ได้นมมาก นอกจากกินอยู่ดีกับเรื่อง พันธุ์โคแล้ว ยังต้องมีปัจจัยอื่นร่วมด้วย ยังมีจำนวนน้อย (46.0 %)	A	1. เกษตรกรพึ่งพาความเห็นจากเพื่อนบ้าน 2. เกษตรกรมักติดปัจจัยประกอบอื่น ๆ ที่โคจะให้นมดี ออกไป	1. ผลิตสื่อเผยแพร่ 2. ขอให้เกษตรกรเห็นความสำคัญของ ปัจจัยอื่น ๆ ในการเลี้ยงโคนม เช่น การ ให้อาหารข้น – หยาดที่มีคุณภาพ 3. หาหลักฐานที่มีโคเลี้ยงสูงที่ให้นมไม่ได้
5.	เกษตรกรที่เชื่อว่าโคที่ตนเองเลี้ยงอยู่นั้นสามารถเพิ่มปริมาณการให้ นมได้อีกหากได้รับการดูแลที่ถูกต้อง ยังมีจำนวนไม่มากเท่าที่โครง การต้องการ (72.0 %)	A	เกษตรกรคิดว่าโคที่มีอยู่เป็นโคไม่ดี ไม่ว่าจะทำอย่างไรก็ ไม่สามารถทำให้โคเพิ่มนํ้านมได้อีก	1. ผลิตสื่อเผยแพร่ 2. ขอให้เกษตรกรเห็นความสำคัญของ ปัจจัยอื่น ๆ ในการเลี้ยงโคนม เช่นการจัด การ อาหาร

ปัญหาที่	สภาพปัญหา	ปัญหา เกี่ยวข้อง กับ	สาเหตุ	แนวทางแก้ไข
6.	เกษตรกรที่เชื่อว่าการจัดทำบันทึกบัญชีฟาร์มเป็นสิ่งที่ควรกระทำ ยังมีจำนวน ไม่มากเท่าที่โครงการต้องการ(83.67 %)	A	1.เกษตรกร ไม่มีเวลาทำบันทึกบัญชีฟาร์ม 2.เกษตรกร ไม่มีความรับผิดชอบ 3.เกษตรกรคิดว่าขั้นตอนการทำยุ่งยาก 4.เกษตรกร ไม่รู้ว่าจะต้องทำอะไร	1.ฝึกอบรมชี้ให้เกษตรกรเห็นถึงความสำคัญ ของการทำบันทึกบัญชีฟาร์ม 2.ทำแบบฟอร์มการบันทึกบัญชีฟาร์มให้ กะทัดรัดเพื่อให้เกษตรกรเก็บข้อมูลได้ง่ายขึ้น และใช้เวลาน้อย
7.	เกษตรกรที่ปฏิบัติตามคำแนะนำเกี่ยวกับการทำความสะอาด ค่านมก่อนและหลังรีดนมยังมีจำนวน ไม่มากเท่าที่โครงการ ต้องการ (55.33 %)	P	สาเหตุที่สำคัญคือเกษตรกรไม่ทราบเรื่องการแพร่เชื้อ โรคระหว่างการแพร่เชื้อโรคระหว่างการทำความสะดวก ค่านมจึงไม่ใส่ใจในเรื่องนี้	ให้เกษตรกรที่ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับ โคมเป็น โรค ค่านมอีกสามมาสารัตและอธิบายการทำความ สะอาดค่านมที่ถูกต้องแก่เกษตรกรคนอื่น
8.	เกษตรกรที่ปฏิบัติตามการถ่ายพยาธิแก่โคอย่างถูกต้อง (2 ครั้ง/ปี) ยังมีจำนวน ไม่มากเท่าที่โครงการต้องการ (55.33%)	P	เกษตรกรเคยได้รับยาถ่ายพยาธิฟรี ต้องซื้อถ่ายถ่าย พยาธิเองจึงไม่อยากเสียเงินซื้อยา	1.ผลิตสื่อเผยแพร่ 2.ให้อาสาสมัคร ไปแนะนำและชี้ให้เห็นความ ของการถ่ายพยาธิ
9.	จากการสังเกตพบว่ามีฟาร์มโคนมที่การรักษาสะอาดคี่ จำนวน ไม่มากเท่าที่โครงการต้องการ (60.3%) - เกษตรกรที่รักษาสะอาดคั่วโค ได้ดีเพียง 59.0 % - การระบายมูลและเสียในฟาร์มอย่างเหมาะสมมี 59.0 % - ความสะอาดของโรงเรือนอย่างเหมาะสมมี 62.8 %	P	1.เกษตรกร ไม่เห็นความสำคัญของการทำความสะอาด คอกและคั่วโค 2.เกษตรกร ไม่มีความรับผิดชอบ	ชี้ให้เกษตรกรเห็นถึงความสำคัญของการทำ ความสะอาดในฟาร์มทั้งเรื่องความสะอาดของ คั่วโค ความสะอาดของโรงเรือนและการ ระบายมูลและเสียในฟาร์มอย่างเหมาะสม
10.	เกษตรกรที่ปฏิบัติในการให้อาหารหยাব(สดและแห้ง)อย่างถูก ต้อมีจำนวนน้อยกว่าที่โครงการต้องการ(69.67 %)	P	1.เกษตรกรหาอาหารหยাবได้ไม่เพียงพอ 2.อาหารหยাবมีราคาแพง 3.เกษตรกรขาดความรู้เกี่ยวกับการให้อาหาร 4.พื้นที่ในการเลี้ยงดูโคนมของเกษตรกรไม่เอื้อ	1.ให้ความรู้เพิ่มเติม 2.ให้อาสาและนักวิชาการในทีมวิจัยสาธิต การทำอาหารหยাবและใช้เอกสารแนะนำให้ เกษตรกรทำอาหารหยাবและใช้เอกสารแนะนำให้ ที่ขาดแคลนอาหารหยาบสด 3.หาแหล่งอาหารหยาบตามโรงงานให้ เกษตรกร

ห้องสมุด

6.2 ขั้นที่ 2 การกำหนดวัตถุประสงค์ แผนการส่งเสริม / รณรงค์และ การผลิตสื่อ

จากข้อมูลที่ได้มีการวิเคราะห์ แยกแยะประเด็นปัญหา รวมทั้งการวิเคราะห์สาเหตุและแนวทางแก้ไขแล้ว ได้นำสภาพปัญหาทั้ง 10 ข้อ (จากตารางที่ 1) นำมาหาจุดอ่อนและสื่อที่ใช้ในการรณรงค์ โดยเชิญนักวิชาการด้านสื่อและเทคโนโลยีมาร่วมวิเคราะห์พร้อมทั้งตัวแทนเกษตรกร เจ้าหน้าที่ผู้ส่งเสริมการเลี้ยงโคนม จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้จุดอ่อนและสื่อที่ใช้ในการรณรงค์ โดยเป็นสื่อท้องถิ่นที่ผลิตขึ้นเอง ตามสภาพปัญหาของการเลี้ยงโคนม ที่ปรากฏจากการร่วมระดมพลังสมองในพื้นที่ ทั้ง 3 แห่ง ดัง ตารางหมายเลข 2

ตารางหมายเลข 2

การวิเคราะห์ปัญหาเพื่อกำหนดจุดรวบวน /สื่อ ที่จะใช้ในโครงการฯ

ปัญหา ที่	สภาพปัญหาที่ค้นพบ	จุดรวบวนที่เลือกใช้	สื่อที่ใช้ในการรณรงค์ฯ
1.	เกษตรกรผู้เลี้ยงโคกระบือที่มีความรู้เกี่ยวกับการให้อาหารหยาบและแห้งที่ถูก ต้องยังมีจำนวนน้อย (23.5 %)	-การพิสูจน์แล้วว่าให้อาหารหยาบที่ถูกต้องแล้ว โคจะ ให้มันดี -บุคคลที่ทำสำเนา -เปรียบเทียบ (ระยะ 10 ปี)	-แผ่นพับเกี่ยวกับชนิดของอาหารสดและอาหาร หยาบแห้งของอำเภอสันกำแพง
2.	เกษตรกรผู้เลี้ยงโคกระบือที่มีความรู้เกี่ยวกับการให้ปริมาณน้ำดื่มสะอาดที่ถูก ต้องยังมีจำนวนน้อย (43.5 %)	-การทำได้ง่าย -ใคร ๆ ก็ทำกัน	-นำรูปถ่ายจากฟาร์มที่ได้มาตรฐานมาแสดงให้ เกษตรกรดู
3.	เกษตรกรผู้เลี้ยงโคกระบือที่มีความรู้เกี่ยวกับจำนวนครั้งที่เหมาะสมในการถ่าย พยาธิโคมีจำนวน ไม่มากเท่าที่โครงการต้องการ (66.5 %)	-ความกลัว/ผลเสียจากการถ่ายพยาธิ -เปรียบเทียบความคุ้มค่า แม้ว่าเสียประโยชน์จาก ปริมาณนมที่ลดลงในช่วงที่ถ่ายพยาธิ แต่ในระยะยาว จะสามารถให้น้ำนมได้มากกว่า	- การ์ตูน - แผ่นพับ - แผ่นปลิว
4.	เกษตรกรที่เชื่อว่าโคกระบือให้โคได้้นมมาก นอกจากขึ้นอยู่กับเรื่องพันธุ์โค แล้ว ยังต้องมีปัจจัยอื่นร่วมด้วย ยังมีจำนวนน้อย (46.0 %)	-การเปรียบเทียบโคพันธุ์ลูกผสมกับโคพันธุ์แท้ -พิสูจน์แล้วว่าโคลูกผสมสามารถให้น้ำนมดีกว่าโค พันธุ์แท้ได้ หากมีการดูแลที่เหมาะสม	-ทำตารางเปรียบเทียบพันธุ์โค(สายเลือด)กับ ปริมาณน้ำนมให้เกษตรกรเห็น ได้อย่างชัดเจน โดยต้องกล่าวถึงเรื่องการดูแลที่เหมาะสมร่วม ด้วย
5.	เกษตรกรที่เชื่อว่าโคที่ตนเองเลี้ยงอยู่นั้นสามารถเพิ่มปริมาณการให้นมได้อีก หากได้รับการดูแลที่ถูกต้อง ยังมีจำนวน ไม่มากเท่าที่โครงการต้องการ (72.0 %)	-การเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างของปริมาณน้ำ นมจากฟาร์มที่มีการดูแลดีกับฟาร์มที่มีการดูแลไม่ดี	ทำแผ่นปลิว

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ปัญหา ที่	สภาพปัญหาที่ค้นพบ	จุดอ่อนที่เลือกใช้	สื่อที่ใช้ในการณรงค์
6.	เกษตรกรที่เชื่อว่าการจัดทำบันทึกบัญชีฟาร์มเป็นสิ่งที่จะต้องกระทำยังมีจำนวนไม่มากเท่าที่โครงการต้องการ(83.67 %)	-เป็นสิ่งที่ทำได้ง่าย -ได้ประโยชน์เป็นรูปธรรม -สื่อใจ ให้ของแถม / รางวัล	-ปรับปรุงบันทึกบัญชีฟาร์มให้รูปแบบการลงบันทึกที่กะทัดรัดเกษตรกรสามารถเข้าใจได้ง่าย
7.	เกษตรกรที่ปฏิบัติตามต้องสม่ำเสมอเกี่ยวกับการทำความสะอาดคอกเดิมก่อนและหลังรีดนมยังมีจำนวนไม่มากเท่าที่โครงการต้องการ (55.33 %)	-พิสูจน์แล้วทำได้ง่าย -ความกลัว ผลเสีย จากการทำความสะอาดอย่างไม่สม่ำเสมอ	-แผนพับบอกรวบรวมการทำความสะอาดที่ถูกต้องเป็นขั้นตอน
8.	เกษตรกรที่ปฏิบัติตามในการถ่ายพยาธิแก่โคอย่างถูกต้อง (2 ครั้ง/ปี)ยังมีจำนวนไม่มากเท่าที่โครงการต้องการ (55.33%)	-ทำได้ง่าย	-ทำสติ๊กเกอร์กระตุ้น ให้เกษตรกรถ่ายพยาธิเป็นประจำ
9.	จากการสังเกตพบว่ามีฟาร์มโคนมที่การรักษาความสะอาดคอกดีจำนวนไม่มากเท่าที่โครงการต้องการ (60.3%) - เกษตรกรที่รักษาความสะอาดคอกได้ดีเพียง 59.0 % - การระบายมูลและของเสียในฟาร์มอย่างเหมาะสมมี 59.0 % - ความสะอาดของโรงรีดนมอย่างเหมาะสมมี 62.8 %	-เปรียบเทียบให้เห็นว่าฟาร์มที่สะอาดได้ปริมาณนมมากกว่า -ความมีเกียรติ ให้รางวัลแก่ฟาร์มที่มีความสะอาด (ประกวดฟาร์ม)	-แผ่นพับ / โปสเตอร์ -การสาธิต บอกรวบรวมว่าควรทำสะอาดฟาร์มอย่างไรจึงจะได้ผลดี
10.	เกษตรกรที่ปฏิบัติตามในการให้อาหารพยาบาล(สดและแห้ง)อย่างถูกต้องมีจำนวนน้อยกว่าที่โครงการต้องการ(69.67 %)	-เปรียบเทียบปริมาณนมของเกษตรกรที่ให้อาหารพยาบาลถูกต้องกับเกษตรกรที่ให้อาหารพยาบาลไม่ถูกต้อง	-แผ่นพับเกี่ยวกับคุณค่าของอาหารหยาดแต่ละชนิดที่ควรให้โคกินในแต่ละวัน เปรียบเทียบต้นทุนค่าอาหารกับน้ำมันที่เพิ่มขึ้น

อนึ่ง สามารถสรุปวิธีการและรูปแบบที่ใช้ในการรณรงค์ ได้ดังนี้

1. การใช้สื่อเอกสาร

- 1.1 ปฏิทิน 1 ชิ้น เนื้อหา วิธีการเลี้ยงโคนมที่ถูกต้อง
- 1.2 แผ่นพับ แผ่นปลิว จำนวน 3 เรื่อง เนื้อหา ประกอบไปด้วย เรื่องการทำฟางปรุงแต่ง การทำหญ้าหมัก และจดหมายข่าวบทสัมภาษณ์ผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพการเลี้ยงโคนม
- 1.3 ภาพพลิก 1 ชิ้น เนื้อหา การเลี้ยงโคนมที่ถูกต้อง
- 1.4 หนังสือการ์ตูน 1 เรื่อง เนื้อหา รณรงค์การถ่ายพยาธิโคนม
- 1.5 สติกเกอร์ จำนวน 2 คำขวัญ คือ
 - (1) เลี้ยงโคนมรายได้ดี จะต้องมีบัญชีฟาร์ม
 - (2) นำนมราคาดี เพราะมีอนามัย
- 1.6 คู่มือเล็ก 1 เล่ม เนื้อหา แนะนำสารเคมีและวิธีการทำความสะอาดอุปกรณ์รีดนม

2. การประกวดเรียงความ โดยให้นักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่ 3 อำเภอ ส่งประกวดเรียงความเรื่องการเลี้ยงโคนม เพื่อกระตุ้นให้เกิดความตื่นตัวในชุมชน ซึ่งปรากฏว่ามี 1 อำเภอที่มีผู้ส่งเรียงความเข้าประกวด ได้นำผู้ชนะการประกวดมาอ่านเรียงความให้เกษตรกรฟังบนเวทีในการแสดงเพลงขอ

3. การปรับปรุงเอกสาร ได้มีการปรับปรุงเอกสารที่ใช้ในการดำเนินงานโคนม คือ บัญชีฟาร์ม ให้มีความสะดวก ง่ายต่อการนำไปใช้ของเกษตรกรมากขึ้น ซึ่งเกษตรกรที่นำไปใช้ พบว่ามีความสะดวก เข้าใจง่าย ใช้เวลาน้อยลง

4. การใช้สื่อบุคคล โดยใช้อาสา ฯ เป็นผู้แนะนำแก่เกษตรกรในย่านใกล้เคียง

6.3 ขั้นที่ 3 วางแผนการใช้สื่อ ปฏิบัติการรณรงค์ตามแผน พร้อมติดตามงาน

ตามงาน

6.3.1 การวางแผนกลยุทธ์และจัดการให้ทุกสื่อเข้าถึงบุคคลเป้าหมาย

เมื่อได้ดำเนินการผลิตสื่อ ได้เกิดความล่าช้าในการผลิตสื่อเอกสาร จึงทำให้การดำเนินงานในการวางแผนการใช้สื่อ และการปฏิบัติการรณรงค์ตามแผน เกิดความล่าช้าไปด้วย

จึงได้เริ่มดำเนินการปฏิบัติการรณรงค์ในเดือนธันวาคม 2542 ซึ่งเข้าไปกว่ากำหนดการที่วางไว้ 2 เดือน (แผนเดิมจะดำเนินการ ตุลาคม 2542) โดยมีกลยุทธ์ในการปฏิบัติการ ดังนี้

(1) แผนการรณรงค์

- แจกเอกสารผ่านอาสาฯ ตามจำนวนเกษตรกรที่รับผิดชอบ
- อาสาฯ แจกเอกสาร สาริต ให้คำแนะนำรายฟาร์ม รายกลุ่ม
- อาสาฯ บันทึกผลการดำเนินงาน เนื้อหาที่ต้องหาคำตอบให้เพื่อนเกษตรกร
- คณะนักวิชาการให้คำแนะนำ สอนเทคนิควิชาการต่างๆ แกไขปัญหา กระตุ้นการปฏิบัติงานของอาสาฯ โดยมีเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ในระดับพื้นที่อำเภอ เป็นผู้ติดตามการปฏิบัติงานของอาสาฯ ในพื้นที่
- อาสาฯ นำข้อมูลวิชาการที่ได้รับคำแนะนำจากนักวิชาการ ไปแนะนำ อบรม ตรวจสอบเพื่อนเกษตรกรเข้าตามรายฟาร์ม รายกลุ่มเป็นประจำ หมุนเวียนต่อเนื่อง
- คณะนักวิชาการ ออกตรวจสอบการปฏิบัติงานของอาสาฯ ในพื้นที่ และออกเยี่ยมฟาร์ม ติดตามผลการใช้สื่อทุกเดือนอย่างสม่ำเสมอ

(2) การจัดการสื่อให้เข้าถึงบุคคลเป้าหมาย

ในการจัดการสื่อ ได้กระจายไปยังบุคคลเป้าหมายได้อย่างทั่วถึง โดยเน้นยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ โดยเฉพาะเกษตรกรผู้รับผลกระทบโดยตรง โครงการจึงได้จัดตั้งอาสาสมัครแกนนำในการรณรงค์ เรียกว่า "อาสาปศุสัตว์" กระจายตามพื้นที่และปริมาณเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายใน 3 อำเภอ คือ อำเภอดอยสะเก็ด อาสา 1 คน อำเภอสันทราย อาสา จำนวน 2 คน และอำเภอสันกำแพง อาสาจำนวน 3 คน รวม 6 คน และในระหว่างดำเนินการ สหกรณ์ที่ร่วมโครงการได้ขอให้เพิ่มอาสาฯ อีก จำนวน 2 คน รวมเป็น 8 คน โดยการคัดเลือกจากเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่มีความรู้ ความสามารถและมีความเสียสละในการที่จะร่วมทำงานพัฒนาอาชีพการเลี้ยงโคนม โดยมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- การเผยแพร่สื่อ เป็นผู้นำสื่อที่ทางโครงการฯ ทำขึ้น ไปเผยแพร่ อบรม ให้กับเพื่อนเกษตรกรที่อยู่ในความรับผิดชอบทั้งรายบุคคล และรายกลุ่ม โดยกำหนดให้มีการอบรม อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ๆ ละประมาณ 2 ชั่วโมง

- ตรวจเยี่ยม และให้คำแนะนำในเรื่องการเลี้ยงโคนมแก่กลุ่มเกษตรกรที่รับผิดชอบ
- ให้คำแนะนำในการตรวจเยี่ยมฟาร์ม
- รายงานผลการปฏิบัติงานรณรงค์เป็นรายเดือนแก่โครงการ

โดยก่อนที่ " อาสาปศุสัตว์ " จะได้ออกปฏิบัติงาน ทางโครงการได้มีการอบรม และเพิ่มทักษะให้แก่ อาสาปศุสัตว์ ในเรื่องต่าง ๆ คือ

- หลักการของโครงการ
- แนวทางปฏิบัติงานของอาสาปศุสัตว์
- วิธีการในการกระจายสื่อ
- เทคนิคที่ต้องฝึกปฏิบัติต่าง เช่น การล้างอุปกรณ์ในการเลี้ยงโคนม การทำหมันแม่ การทำบัญชีฟาร์ม ฯลฯ

6.3.2 การวางแผนปฏิบัติงานและการติดตามการจัดการสื่อ

ในการออกปฏิบัติงานเผยแพร่สื่อของอาสาปศุสัตว์ นักวิชาการ อสค. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด / อำเภอ และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเลี้ยงโคนม ได้ฝึกอบรมและอธิบายเน้นย้ำเนื้อหาของเอกสารให้แก่อาสาฯ เพื่อให้มีทักษะและความมั่นใจที่จะออกเผยแพร่สื่อ โดยได้วางแผนปฏิบัติการให้อาสาฯ ดำเนินการเผยแพร่สื่อในแต่ละเดือน โดยต้องรายงานผลการปฏิบัติงานตามแบบฟอร์มที่ได้กำหนดไว้ (บผ. 1 - บผ. 3) (ภาคผนวก 5 ก. - 5 ค.) โดยกำหนดให้ออกปฏิบัติงานเป็นรายเดือน เมื่อถึงกำหนดการประชุมในแต่ละเดือน ผู้ปฏิบัติงาน คือ อาสาฯ และคณะวิจัย ก็ได้ร่วมกันติดตามงาน แนะนำ แก้ไขปัญหา ตลอดจนถ่ายทอดวิชาการต่างๆที่อาสาฯ ได้พบปัญหา เพื่อให้นำไปเผยแพร่และแก้ไขปัญหาให้แก่เพื่อนเกษตรกรต่อไป

วิธีการติดตามการจัดการสื่อ จะมีผู้รับผิดชอบในระดับพื้นที่ คือเจ้าหน้าที่ผู้ส่งเสริมการเลี้ยงโคนม คือ สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ เจ้าหน้าที่ อสค. ที่ร่วมโครงการ รวมทั้งเจ้าหน้าที่สหกรณ์โคนมด้วย โดยหัวหน้าคณะวิจัยจะเป็นผู้ติดตามงานในอีกระดับหนึ่งในทุกเดือนด้วยกัน

การดำเนินการรณรงค์ / ส่งเสริมของโครงการฯ ได้เสร็จสิ้นลงในเดือนตุลาคม 2543 เนื่องจากหมดระยะเวลาการดำเนินงานของโครงการ โดยยังไม่สามารถวัดค่า KAP. (ทักษะ ความรู้ และการปฏิบัติ) เนื่องจาก ในช่วงระยะเวลานี้เป็นช่วงระยะเวลาที่ทางการศึกษา เรียกว่าช่วงเวลา Sleeping Effect กล่าวคือผลของการสื่อสารยังไม่เกิดขึ้นในทันที

ผู้รับสารกลุ่มใหญ่ยังไม่ตระหนักรับรู้ ชาวสารยังไม่สามารถกระตุ้นได้อย่างทั่วถึง การจะวัดค่า KAP. (ทักษะคิด ความรู้ และการปฏิบัติ) ได้จะต้องใช้เวลาอีกประมาณ 6 เดือน

อย่างไรก็ตาม โครงการได้มีการประเมินผลการดำเนินงานของโครงการอย่าง คร่าว ๆ จากการตอบแบบสอบถามของผู้ที่ได้ร่วมงานกับโครงการ ประกอบไปด้วย เกษตรกรผู้ ร่วมโครงการ เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์จังหวัด/อำเภอ เจ้าหน้าที่สถานีวิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์ เจ้าหน้าที่ อสค. และกรรมการสหกรณ์โคนมที่ร่วมโครงการ ซึ่งสามารถสรุปผลได้ดังนี้

จากแบบสอบถามประเมินผลการดำเนินงานของโครงการ ฯ ผู้ตอบแบบสอบถาม สามารถจำแนกออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มเจ้าหน้าที่ส่วนราชการ กลุ่มที่ 2. กลุ่มคณะกรรมการสหกรณ์โคนม และกลุ่มที่ 3. กลุ่มอาสาและเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม ซึ่งทั้ง 3 กลุ่มมีความเห็นไม่แตกต่างกัน คือ เห็นว่าผลจากการร่วมโครงการนี้ทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีความรู้ที่ชัดเจนมากขึ้น โดยทางเจ้าหน้าที่ คือ ปศุสัตว์จังหวัด/อำเภอ องค์กร อสค. และกรรมการสหกรณ์ โคนม มีความใกล้ชิดและเข้ามาร่วมมือกันทำงานมากขึ้น ทำให้ อาสาฯ ซึ่งเป็นผู้นำความรู้ไปเผยแพร่และแนะนำข้อมูลกับกลุ่มเกษตรกร สามารถนำข้อมูลมาขอคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งอาสาฯ เอง ยังเป็นผู้นำของทางราชการ รวมทั้งกฎเกณฑ์และแนวทางแก้ไข ปัญหาที่แจ้งแก่สมาชิกได้อย่างทันทั่วทั้งที่เช่นกัน ซึ่งนับว่าเป็นการพัฒนาการเลี้ยงโคนมของ เกษตรกรได้อย่างมาก โดยเฉพาะความรู้ทางวิชาการซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ นอก จากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 3 กลุ่มข้างต้น ยังมีความเห็นว่า ควรมีโครงการนี้ต่อไป โดยมีข้อ คิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ดังนี้

1. ควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ ส่วนราชการทั้งปศุสัตว์จังหวัด / อำเภอ องค์กร อสค. สหกรณ์โคนมฯ ยังคงทำงานนี้ต่อไป โดยร่วมมือกันให้ชัดเจน และแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น
2. ให้มีเจ้าหน้าที่ หรือ คณะกรรมการสหกรณ์โคนมเข้าร่วมในการดำเนินงาน ร่วมกับนักวิชาการอย่างใกล้ชิด เพื่อปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและเป็นทิศทางเดียวกัน
3. ขอให้สหกรณ์โคนม จ้าง / จัดหาบุคลากรในการรักษาสัตว์อยู่ประจำที่ สหกรณ์
4. ขอให้สหกรณ์โคนมฯ กำชับ ฝึกอบรม วางมาตรการในการตรวจคุณภาพน้ำนมดิบอย่างมีมาตรฐานและปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน

5. ขอให้มียาสาฯ เพิ่มมากขึ้น กระจายอย่างทั่วถึงทุกกลุ่มของสมาชิก สหกรณ์ เนื่องจากจำนวนที่มีอยู่ไม่เพียงพอและไม่สามารถทำงานได้อย่างทั่วถึง
6. ขอให้มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ในเรื่องการพัฒนาคุณภาพน้ำนมดิบ เพื่อการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาการเลี้ยงโคนมอย่างต่อเนื่องและจริงจัง

ในส่วนของข้อคิดจากนักวิจัย ได้แสดงความคิดเห็นว่า การดำเนินงานของโครงการตามรูปแบบที่ดำเนินการอยู่ แสดงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน หรือก็คือ การมีประชาคมในการเลี้ยงโคนม ซึ่งประกอบด้วยทีมนักวิชาการ (ช่วยชี้แนะให้คำปรึกษา) ทีมอาสาสมัครฯ (ผู้เผยแพร่ แนะนำข่าวสารความรู้) คณะกรรมการสหกรณ์ (ตัวกลางในอาชีพการเลี้ยงโคนม) กลุ่มเกษตรกร (ผู้รับผลกระทบ) ซึ่งการทำงานด้วยยุทธศาสตร์นี้ ถ้าทำอย่างจริงจังจะทำให้เกิดผลดีต่อการส่งเสริม การพัฒนาการเลี้ยงโคนมขึ้นอย่างมาก เป็นการแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุด ถูกต้องและทันท่วงที ทำให้มีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิดทั้งนักวิชาการและเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

7. สรุปผลการดำเนินงาน

ในการปฏิบัติงานรณรงค์ / ส่งเสริมของโครงการ ได้มีกิจกรรม / ผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินงานของโครงการฯ ทั้งที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และเป็นผลข้างเคียงที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของโครงการ คือ

- 7.1 เนื้อหาในการรณรงค์ เมื่อเริ่มโครงการ จากการสำรวจข้อมูลและการระดมพลังสมอง ได้เนื้อหาที่จะใช้ในการรณรงค์ จำนวน 10 เนื้อหา คือ

- 7.1.1 ความรู้ในการให้อาหารหยาบ
- 7.1.2 การให้ปริมาณน้ำดื่มที่สะอาด
- 7.1.3 ความรู้ในการถ่ายพยาธิ
- 7.1.4 พันธุ์โคนม
- 7.1.5 การเลี้ยงโคนมที่ดีไม่ได้ขึ้นอยู่กับพันธุ์
- 7.1.6 การทำบัญชีฟาร์ม
- 7.1.7 การทำความสะอาด
- 7.1.8 วิธีการในการถ่ายพยาธิ
- 7.1.9 การรักษาความสะอาด
- 7.1.10 วิธีการให้อาหาร

เมื่ออาสาปศุสัตว์ ได้เริ่มการรณรงค์ไปสักระยะหนึ่ง ปัญหาหรือเนื้อหาที่ได้รับการสอบถามจากจากเพื่อนเกษตรกรได้มีรายละเอียดมากขึ้น ปัญหาที่ได้รับการสอบถามมาก คือ

- การอักเสบของเต้านม ซึ่งพบว่าเกษตรกรยังไม่มีความเข้าใจเพียงพอว่าการอักเสบของเต้านมแม่โค อาจเกิดจากทั้งการติดเชื้อ และการอักเสบที่ไม่มีการติดเชื้อ ซึ่งวิธีการแก้ไขต้องแตกต่างกัน โดยการอักเสบที่ไม่มีการติดเชื้อไม่จำเป็นต้องใช้ยา ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่มักใช้ยากันอย่างไม่ถูกต้อง
- วิธีการในการรีดนม พบว่าเกษตรกรมีวิธีการรีดที่ไม่ถูกต้อง ไม่ว่าจะเป็นรีดด้วยมือหรือรีดด้วยเครื่องรีดนม ซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดเต้านมอักเสบในแม่โคอยู่เสมอ
- การทำความสะอาดอุปกรณ์และเครื่องรีดนม รวมทั้งการซ่อมแซม เปลี่ยนอุปกรณ์ในการรีดนม พบว่าเกษตรกรทำความสะอาดได้ไม่ดีพอ และไม่มีการปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ที่ชำรุด
- ความเข้าใจในการเรื่องการตรวจหาค่าโซมาติกเซลล์ ซึ่งเป็นการตรวจที่จะช่วยให้เกษตรกรสามารถทราบว่ามีปัญหาเรื่องเต้านมอักเสบหรือไม่ รวมทั้งเรื่องคุณภาพน้ำนม ซึ่งเกษตรกรมักไม่ค่อยยอมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการเลี้ยง จะพบว่าเกษตรกรที่มีค่าการตรวจโซมาติกเซลล์สูงจะเป็นเกษตรกรรายเดิม ๆ

7.2 มีการทำสื่อ / เอกสาร เพิ่มเติมจากเดิม โดยมีสื่อ คือ

7.2.1 การจัดแสดงขอ หลังจากที่เราเริ่มโครงการรณรงค์ได้ 4 เดือน ซึ่งได้ใช้สื่อเอกสารที่โครงการจัดทำขึ้นเป็นหลักแล้ว นั้น ทางคณะวิจัยและอาสาฯ ได้เห็นพ้องกันว่า ควรจะมีสื่อที่กระตุ้นความเข้าใจ ความสนใจให้แก่เกษตรกร ในรูปของสื่อสารมวลชนที่ดูน่าสนใจพอที่จะทำให้คนมารวมกลุ่มกันจำนวนมากพอควร ซึ่งในที่สุดก็ได้รูปแบบการจัดในรูปของความบันเทิงควบคู่ไปกับการให้ความรู้ จึงได้จัดแสดงขอ ซึ่งเป็นดนตรีพื้นบ้าน นอกจากจะมีบทเพลงเพื่อความบันเทิงทั่วไปแล้ว ยังได้นำเนื้อหาการเลี้ยงโคนมไปร้องเป็นเพลงขอด้วย และยังได้เชิญนักวิชาการในการเลี้ยงโคนม มาบรรยายเทคนิคต่าง ๆ ในการเลี้ยงโคนม ซึ่งพบว่ากระตุ้นความสนใจของเกษตรกรได้มาก ได้มีการสอบถามปัญหารายฟาร์มอย่างชัดเจน

7.2.2 การจัดทำจดหมายข่าว นอกจากการแสดงขอ แล้ว สื่อ อีกชนิดหนึ่งที่โครงการได้จัดทำเพิ่มเติมขึ้น คือ จดหมายข่าว ซึ่งใช้ชื่อว่า " จดหมายข่าวชาวโคบาล " เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นโดยมีเนื้อหาสาระ 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นข่าวสาร ความรู้ ทางวิชาการที่

เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคนม และส่วนที่สอง เป็นชาวชุมชนเพื่อกระตุ้น เชิญชวน รวมทั้งชมเชย บุคคลที่อยู่ในแวดวงโคนมของโครงการ ซึ่งได้จัดทำรวม 5 ฉบับ

7.2.3 ได้รับความร่วมมือจากสหกรณ์โคนม

สืบเนื่องจากการปฏิบัติงานของอาสาฯ ซึ่งได้พบว่าการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของ เกษตรกรโคนมจะสำเร็จหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการทำงานของกรรมการสหกรณ์โคนม ซึ่งทางโครงการ ได้ทำงานร่วมกับสหกรณ์มาเป็นลำดับ โดยทางสหกรณ์โคนมทั้ง 4 แห่งที่ร่วมโครงการ คือ สหกรณ์โคนมเชียงใหม่ สหกรณ์โคนมแม่ใจ สหกรณ์โคนมป่าตึง และสหกรณ์โคนมแม่ฮ่องสอน ได้ร่วมมือกับทางโครงการ ดังนี้

- การร่วมประชุมรับทราบปัญหา และนำไปแก้ไข เช่น การที่อาสาฯ ได้ทราบว่า สมาชิกต้องการให้สหกรณ์ฯ จัดหาอุปกรณ์ อาหาร ยา มาบริการแก่สมาชิก
- การวางมาตรการเพื่อพัฒนาคุณภาพน้ำนม โดยการกำหนดราคารับซื้อตามค่า การตรวจไขมันโปรตีนและกรดไขมัน
- การจัดสรรงบประมาณ โดยสหกรณ์ฯ ได้ให้ความร่วมมือจัดสรรงบประมาณ คือ
 1. งบประมาณค่าแสดงขอ ร่วมกับโครงการ
 2. งบประมาณค่าจัดทำสื่อ เอกสาร เพิ่มเติม
 3. งบประมาณค่าใช้จ่ายในการประชุมของอาสาฯ

7.2.4 ความเข้มแข็งของสหกรณ์โคนม

จากการดำเนินงานของโครงการ ที่ได้มีการร่วมงานกับสหกรณ์โคนมทั้ง 4 แห่ง คือ สหกรณ์โคนมเชียงใหม่ สหกรณ์โคนมแม่ใจ สหกรณ์โคนมป่าตึงและสหกรณ์โคนมแม่ฮ่องสอน พบว่าการที่เกษตรกรจะมีการพัฒนาในการเลี้ยงโคนมของตนเองหรือไม่ นั้น ขึ้นอยู่กับความเข้มงวด การมีมาตรการปฏิบัติที่ชัดเจนและต่อเนื่องของสหกรณ์โคนม นั้น ๆ เป็นหลัก ปัญหาที่อาสาฯ ได้พบ ก็ล้วนแต่เกี่ยวเนื่องกับการทำให้คุณภาพดีหรือไม่ทั้งสิ้น ซึ่งคำแนะนำที่ อาสาฯ ออกไปให้ คำแนะนำนั้นจะได้รับการยอมรับหรือไม่ ก็ขึ้นอยู่กับมาตรการ วิธีการปฏิบัติในการรับซื้อน้ำนมของ สหกรณ์โคนม ดังนั้น ในการดำเนินงานของโครงการ จึงได้เชิญคณะกรรมการสหกรณ์โคนมเข้าร่วมประชุมเพื่อรับทราบปัญหา และช่วยกันหาทางแก้ไข ตลอดจนกระตุ้นให้กรรมการสหกรณ์ตระหนักว่า การพัฒนาและการแก้ไขปัญหาของสหกรณ์โคนม จะสำเร็จได้ก็ด้วยตัวของสมาชิก และสหกรณ์เอง ต้องร่วมกันทำงานอย่างเข้มแข็งและต่อเนื่อง จึงจะสามารถพัฒนาและนำความยั่งยืนมาสู่อาชีพการเลี้ยงโคนมได้อย่างแท้จริง

ผลจากการที่คณะกรรมการสหกรณ์ได้เข้าร่วมประชุมกับโครงการฯ ได้ทำให้ สหกรณ์สามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาเรื่องคุณภาพน้ำนมได้อย่างถูกต้องและชัดเจน โดย

สหกรณ์แต่ละแห่ง ได้วางมาตรการในการรับซื้อน้ำมันตามคุณภาพของราคาน้ำมันขึ้น อันเป็นผลสืบเนื่องจากการดำเนินงานของโครงการฯ ที่จัดประชุมให้แต่ละสหกรณ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการที่ดีของสหกรณ์ใกล้เคียง

7.2.5 มีการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมอย่างใกล้ชิด กล่าวคือ หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมการเลี้ยงโคนม เช่น องค์การส่งเสริมกิจการโคนม สหกรณ์โคนมและผู้เลี้ยงโคนม เข้ามาร่วมกับปศุสัตว์ ในการร่วมแก้ไขปัญหาการเลี้ยงโคนมให้ตรงจุดและเป็นระบบมากยิ่งขึ้น โดยร่วมเป็นทีมนักวิชาการทั้งในการประชุมร่วมกันในการแต่ละเดือนและการลงพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาให้เกษตรกรรายฟาร์ม

7.2.6 คาดว่าเกษตรกรมีความรู้ ทักษะและการปฏิบัติในการเลี้ยงโคนมดีขึ้น และจะส่งผลต่อการเพิ่มปริมาณน้ำมัน แต่ต้องรอระยะเวลาประมาณ 1 ปี หลังจากการรณรงค์ และหากมีการสำรวจ สอบถาม วัดความรู้ ทักษะและการปฏิบัติตลอดจนปริมาณน้ำมันที่ได้ก็จะทราบผลที่แท้จริงได้ชัดเจนขึ้น.

7.3 การพัฒนานักวิจัยรุ่นใหม่ การดำเนินงานของโครงการฯ ได้มีการพัฒนานักวิจัยรุ่นใหม่ ดังนี้

- นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาส่งเสริมการเกษตร ได้ร่วมในการทำงานวิจัย โดยได้นำผลจากการวิจัยของนักศึกษาดังกล่าวบางส่วนมารองรับข้อมูลในการวิจัย และนักศึกษาดังกล่าวได้สำเร็จการศึกษาแล้ว

- เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเลี้ยงโคนม ทั้งเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์จังหวัด/อำเภอ เจ้าหน้าที่อสค. ได้มีประสบการณ์ในงานวิจัย และกระบวนการส่งเสริมฯ แบบใหม่

- ชุมชน ผู้นำชุมชน คณะกรรมการสหกรณ์โคนม ได้ร่วมในกระบวนการคิดค้น แก้ไขปัญหา วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติและเผยแพร่การดำเนินการของโครงการ

8. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการวิจัยข้างต้น คณะผู้วิจัยมีประเด็นเสนอแนะ ดังนี้ คือ

8.1 ควรให้มีการนำผลการวิจัยไปเผยแพร่สู่เจ้าหน้าที่ระดับสูงของกรมปศุสัตว์ เพื่อพิจารณานำไปประยุกต์ใช้

8.2 ควรให้ฝ่ายวิจัยทางด้านการส่งเสริมปศุสัตว์ของกรมปศุสัตว์เข้ามาร่วมในการวิจัย โดยมีผู้บริหารระดับสูง (อย่างน้อยระดับรองอธิบดี ขึ้นไป) เป็นที่ปรึกษาและติดตามงานอย่างใกล้ชิด

8.3 ควรมีการทำกิจกรรมในลักษณะมีส่วนร่วมซึ่งกันและกันเช่นนี้ โดยให้สหกรณ์โคนมฯ ได้มีส่วนรับผิดชอบค่าใช้จ่าย ๗ ในการพัฒนาการเลี้ยงโคนม ร่วมกับหน่วยงานราชการ เช่นในระยะเริ่มแรก ราชการ: สหกรณ์ สัดส่วนค่าใช้จ่าย 90 ; 10 ต่อไป สัดส่วน 80 ; 20 และ 50 ; 50 ตามลำดับในช่วงต่อไป

9. ใจหายวิจัยต่อเนื่อง

ควรมีการวิจัยเพื่อวัดค่า KAP. และปริมาณน้ำนมที่เพิ่มขึ้น เพื่อเปรียบเทียบกับตอนเริ่มโครงการ

.....

ภาคผนวก

สรุปขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล / การทำงานของโครงการวิจัยยุทธศาสตร์ฯ

ที่	ขั้นตอน	ทำอะไร	สถานที่ดำเนินการ	ผู้ร่วมโครงการ	ผลที่ได้รับ
1.	การหาข้อมูลพื้นฐาน และเนื้อหาที่จำเป็นต้องส่งเสริมพรรค	- ค้นหาข้อมูลว่าเกษตรกรมีความรู้ ทักษะ และความรู้ ทักษะในการเลี้ยงโคนม เป็นอย่างไร (หา KAP) เป็นการสำรวจข้อมูลในพื้นที่ โดยใช้แบบสอบถาม / การสัมภาษณ์บุคคลผู้ให้ข้อมูล (Key informant) / การสัมภาษณ์เจาะกลุ่ม (Focus Group) - การวิเคราะห์จัดหมวดหมู่ของปัญหา และสรุปประเด็นปัญหาที่พบ	ในพื้นที่ทั้ง 3 อำเภอที่ดำเนินการ คือ อำเภอสันทราย ดอยสะเก็ด และอำเภอสันกำแพง	- นักศึกษาระดับปริญญาตรีศึกษา - เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์อำเภอ - นักวิจัยในโครงการ - เกษตรกรทั้ง 3 อำเภอ	ได้ข้อมูลด้านความรู้ ทักษะ และความรู้ ทักษะในการเลี้ยงโคนม ว่ามีสภาพเป็นอย่างไร มีปัญหาด้านใดบ้าง
		การวิเคราะห์จัดหมวดหมู่ของปัญหา และสรุปประเด็นปัญหาที่พบ	จัดประชุมสัมมนาในระดับท้องถิ่น	- นักวิจัยโครงการ - เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์อำเภอ/จังหวัด - นักวิชาการโคนม - เกษตรกร - คณะกรรมการสหกรณ์โคนม	ได้จัดเรียงลำดับเนื้อหาที่จะใช้ในการรณรงค์ ตามความเร่งด่วนของปัญหาและแยกแยะประเด็นปัญหาออกเป็นด้าน ๆ คือด้านความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติ และวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาและแนวทางแก้ไข สภาพปัญหาที่พบมีมากมาย แต่ได้สรุปปัญหาได้ 10 ข้อ โดยเลือกเฉพาะปัญหาที่มีความวิกฤติเรียงลงมาตามลำดับ

ที่	ขั้นตอน	ทำอย่างไร	สถานที่ดำเนินการ	ผู้ร่วมโครงการ	ผลที่ได้รับ
2.	การกำหนดวัตถุประสงค์ แผนการส่งเสริมบรรณรงค์และการผลิตสื่อ	- ได้มีสภาพปัญหาที่ได้จัดเรียงลำดับทั้ง 10 หัวข้อ มากำหนดจุดดูแลว่าอ่านและกำหนดสื่อที่ต้องใช้ให้เหมาะสมและเป็นสื่อที่ผลิตขึ้นเอง	- จัดประชุมระดมพลังสมองที่อำเภอสนทราช ซึ่งเป็นหนึ่งในพื้นที่ดำเนินการ	- นักวิจัยโครงการ - เจ้าหน้าที่ที่ปศุสัตว์จังหวัด/อำเภอ - นักวิชาการโชนม - เกษตรกร	- ได้ดูว่าอ่านและประเภทของสื่อที่จะมีในแต่ละเนื้อหาว่ารวมทั้งกิจกรรมในการบรรณรงค์ว่าควรเป็นอย่างไรบ้าง รวมทั้งแผนในการบรรณรงค์ สรุปคือ 1. ได้สื่อเอกสารจำนวน 6 ชนิด 2. กิจกรรมการประกวดเรียงความ 3. การปรับปรุงแบบฟอร์มบัญชีฟาร์ม 4. การใช้สื่อบุคคล คือ อาสาปศุสัตว์เป็นผู้ดำเนินการบรรณรงค์ - ดำเนินการผลิตสื่อ
3.	การติดตามผล / รายงานผลการใช้สื่อ การปฏิบัติการบรรณรงค์ตามแผนงาน	- วางแผนการกระจายสื่อ - อบรมการใช้สื่อ กลยุทธ์ในการจัดการสื่อให้ถึงเป้าหมาย - แจกจ่ายสื่อ - การติดตามการจัดการสื่อ	- จัดประชุมในพื้นที่ทั้ง 3 อำเภอหมุนเวียนกันไปเดือนละ 1 ครั้ง	- นักวิจัยโครงการ - เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์อำเภอ/จังหวัด - นักวิชาการโชนม - เกษตรกร - คณะกรรมการสหกรณ์โคนม - สหกรณ์อำเภอ	- จัดประชุมชี้แจงโครงการแก่เกษตรกร - โครงการจัดฝึกอบรมปฏิบัติในเรื่องที่ต้องการปฏิบัติจริง เช่นการทำความปลอดภัย ๑๐๙ และจัดฝึกอบรมและแนะนำการใช้สื่อให้เกิดทักษะและความมั่นใจในการปฏิบัติงานแก่อาสาฯ

ที่	ขั้นตอน	ทำอะไร	สถานที่ดำเนินการ	ผู้ร่วมโครงการ	ผลที่ได้รับ
4.	การสรุปผลการดำเนินงานโครงการ	จัดประชุมสรุปผล ประเมินผลการดำเนินงานโครงการ	สหกรณ์โคกมณีเชียงใหม่ อำเภอสันทราย	- นักวิจัยโครงการ - เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์อำเภอ/จังหวัด - นักวิชาการโคนม - เกษตรกร - คณะกรรมการสหกรณ์โคนม - สหกรณ์อำเภอ	- อาสาปศุสัตว์ นำเอกสารไปแจกจ่าย แนะนำ เผยแพร่ ตลอดจนแก้ไขปัญหา ตอบข้อซักถามของเพื่อนเกษตรกร - การติดตามงาน ในระดับพื้นที่ เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์อำเภอ ติดตามการกระจายสื่อ และเป็นพี่เลี้ยงในการแก้ไขปัญหาต่างๆ และกำหนดว่าเดือนละ 1 ครั้ง จัดประชุมสัจใจเพื่อรายงานข้อมูล แก้ไขปัญหาและติดตามงาน ตลอดจนตรวจเยี่ยมฟาร์มหมู่บ้านทั้ง 3 อำเภอ - สรุปผลการดำเนินงานของโครงการที่ดำเนินมาเป็นระยะเวลา 1 ปี - ไม่อาจสรุปผลสำเร็จของโครงการได้ เนื่องจากไม่สามารถวัดค่า KAP . ในขณะนี้สิ้นสุดโครงการได้

เงื่อนไข / ปัจจัย ที่ทำให้การรณรงค์แบบมีส่วนร่วมประสบความสำเร็จหรือไม่สำเร็จ

เนื่องจากโครงการนี้ไม่มีเวลาในการวัดค่า KAP. ในการเลี้ยงโคนมหลังจากที่ได้มีการดำเนินการตามวิธีการของโครงการ ซึ่งไม่อาจทราบผลที่แท้จริงว่าเมื่อเสร็จสิ้นการรณรงค์แล้ว ผู้เข้าร่วมโครงการมีความเปลี่ยนแปลงในเรื่อง ค่า KAP. ในการเลี้ยงโคนมแตกต่างจากก่อนร่วมโครงการ แต่อย่างไรก็ตาม ได้มีการประมวล วิเคราะห์ เงื่อนไข / ปัจจัยที่ทำให้โครงการบรรลุผลสำเร็จหรือไม่ จากคณะวิจัยฯ ซึ่งประกอบด้วย นักวิชาการผู้มีความรู้ในทฤษฎีการรณรงค์ นักวิจัย ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ คือ เจ้าหน้าที่สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด/ อำเภอ นักวิชาการโคนม จาก อสค. ศูนย์วิจัยพันธุ์สัตว์ และตัวแทนเกษตรกร ทั้ง อาสาปศุสัตว์ เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม ตลอดจนกรรมการสหกรณ์โคนม ได้ร่วมกันสรุปและวิเคราะห์ประเด็นปัจจัยที่ทำให้การรณรงค์แบบมีส่วนร่วมประสบความสำเร็จหรือไม่สำเร็จคือ

1. การมีส่วนร่วม บุคคล องค์กรที่มีส่วนได้ผลประโยชน์กับอาชีพการเลี้ยงโคนม จะต้องมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนของกระบวนการ เพื่อร่วมค้นหาสภาพการณ์ วัตถุประสงค์ การจะใช้กลยุทธ์หรือสื่อ หรือวิธีการใด ๆ ฯลฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนงานการรณรงค์ ต้องให้พยายามให้มีส่วนร่วมรับรู้ เพื่อให้ตรงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด
2. การใช้ยุทธศาสตร์ในการใช้ทรัพยากร (เงิน เจ้าหน้าที่ เวลา ฯลฯ) ที่มีอยู่แล้วให้เกิดผลสำเร็จสูงสุด ในการดำเนินงานโครงการนี้ ผู้เป็นตัวจักรสำคัญในทุกขั้นตอน โดยเฉพาะขั้นตอนการรณรงค์ คืออาสาสมัครปศุสัตว์ ซึ่งเป็นเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนม เป็นผู้ดำเนินการเผยแพร่ ติดตามผลการรณรงค์ ฯลฯ และเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมทั้งภาครัฐและเอกชน เป็นพี่เลี้ยงในการให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด นับว่าเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่แล้ว มาปรับกระบวนการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดโดยไม่ต้องใช้ทรัพยากรเพิ่ม
3. การใช้สื่อ พบว่าสื่อที่สามารถสร้างความสนใจได้ดี จะต้องเป็นสื่อที่ง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน มีความคงทน และพบว่าสื่อที่มีความบันเทิงแทรกอยู่ด้วยจะเป็นตัวกระตุ้นความสนใจได้ดีมาก ซึ่งในโครงการได้จัดละครขอ ซึ่งเป็นสื่อพื้นบ้าน ปรากฏว่าได้รับความสนใจมากและจากการสอบถามเกษตรกรที่มาชมพบว่าทำให้ได้รับความรู้ที่น่าสนใจ
4. การสร้างความยอมรับ ตระหนักถึงเกษตรกรและหน่วยงานที่ดูแลเกษตรกรในการเลี้ยงโคนม คือสหกรณ์โคนม ต้องมีการทำความเข้าใจ สร้างความตระหนักว่าตนเองคือผู้ที่สามารถแก้ไขปัญหาของตนเองได้อย่างแท้จริง

5. การวิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่จะนำมาใช้ในการรณรงค์ จะต้องเป็นประเด็นปัญหาที่มีความวิกฤติสูงสุดเป็นลำดับต้น ๆ และมีจำนวนหัวข้อไม่มากเกินไป โดยมุ่งเฉพาะประเด็นสำคัญ ๆ แต่จะสามารถทำให้การรณรงค์ได้ผลคุ้มค่ากว่าการเลือกหัวข้อรณรงค์ที่มากเกินไป

ภาคผนวก 3

ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ ของโครงการรณรงค์แบบมีส่วนร่วมที่เป็นระบบและเชิงยุทธศาสตร์สำหรับผู้เลี้ยงโคนม จังหวัดเชียงใหม่

ตัวบ่งชี้ความสำเร็จของโครงการฯ ที่จะแสดงว่าโครงการรณรงค์ฯ ทำได้หรือไม่ได้นั้น มี
ตัวบ่งชี้ 2 ตัว คือ

1. การวัดค่า KAP. (ความรู้ ทักษะ การปฏิบัติ) ภายหลังจากเสร็จสิ้นโครงการไป
แล้วอย่างน้อย 6 เดือน กล่าวคือก่อนที่จะมีการดำเนินงานตามโครงการได้มีการวัดค่า KAP. ของ
เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการไว้แล้ว เมื่อมีการวัดค่า KAP. หลังเสร็จสิ้นโครงการแล้ว จะสามารถ
หาได้ว่ามีค่า KAP. เพิ่มขึ้นจากก่อนการทำโครงการเป็นเท่าใด

2. การวัดค่าปริมาณน้ำนม ว่ามีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างน้อยจากเดิมเท่าใด ซึ่งก่อนดำเนิน
โครงการได้มีการวัดค่าปริมาณน้ำนมที่ได้ไว้ก่อนแล้ว หากมีการวัดค่าปริมาณน้ำนมหลังการรณรงค์
ของโครงการก็จะสามารถบอกได้ว่ามีปริมาณน้ำนมเพิ่มขึ้นกี่หน่วย และสามารถหาค่าเป็นจำนวน
รายได้ที่เพิ่มขึ้นได้

ภาคผนวก 4

ผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินงานของโครงการรณรงค์ฯ ที่มีต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. ผลกระทบต่อหน่วยงานปศุสัตว์จังหวัดและปศุสัตว์อำเภอ และหน่วยงานส่งเสริม

จากเดิมที่การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ทั้งหน่วยงานปศุสัตว์จังหวัด / อำเภอและหน่วยงานส่งเสริม เช่น อสค. ได้ทำงานในลักษณะเชิงรับ กล่าวคือเกษตรกรรายใดมีปัญหา ก็จะไปแจ้งเจ้าหน้าที่ หรือเจ้าหน้าที่ไปตรวจเยี่ยมฟาร์มไม่สม่ำเสมอหรือไม่มีตารางเวลาที่แน่นอน เมื่อมีการดำเนินงานของโครงการ การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ได้เปลี่ยนไปเป็นในเชิงรุก มีการเข้าไปร่วมทำงานกับเกษตรกรเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหามากกว่าที่จะรอให้มีปัญหาก่อน อีกทั้งการทำงานที่เป็นลักษณะเร่งรัดและกระตุ้นในเรื่องคุณภาพน้ำนม ซึ่งถือเป็นการทำงานที่มีเป้าหมายและมีแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ชัดเจนและตรงกับความต้องการของเกษตรกรมากขึ้นและเฉพาะเจาะจง ไม่ใช้การทำงานแบบโปรยหว่านซึ่งจะทำให้แก้ปัญหาไม่ตรงจุดอย่างที่เคยเป็นมา

2. การดำเนินงานอย่างต่อเนื่องตามแนวคิดของโครงการฯ

เท่าที่ปรากฏหลังจากเสร็จสิ้นโครงการเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์อำเภอที่เข้าร่วมโครงการยังคงนำแนวคิดการดำเนินงานของโครงการไปดำเนินการต่อ เช่น การตรวจเยี่ยมฟาร์มอย่างสม่ำเสมอ ทั้งโดยเจ้าหน้าที่อำเภอและโดยอาสาสมัครของโครงการที่ยังคงทำงานอย่างต่อเนื่อง การใช้สื่อที่โครงการจัดทำเผยแพร่แก่เกษตรกร การกระตุ้นให้สหกรณ์โคนมฯ ควบคุมคุณภาพน้ำนมอย่างเข้มงวด รวมทั้งในระดับจังหวัดได้มีการเผยแพร่แนวคิดการทำงานของโครงการ ให้แก่อำเภออื่น ๆ ทราบ เพื่อนำไปดำเนินการ

ความรู้ในการเลี้ยงโคนม

ความรู้ ในการเลี้ยงโคนม	คะแนนเฉลี่ย / 1	
	ต้นกำแพง	ต้นทราย
1.ปริมาณอาหารหยาบสดที่เหมาะสม	0.17	0.28
2.ปริมาณอาหารหยาบแห้งที่เหมาะสม	0.17	0.22
3.การกักโคก่อนนำเข้ามารวมในฝูง	0.21	0.22
4.ปริมาณน้ำสะอาดที่โคต้องการ	0.37	0.50
5.ส่วนผสมในการทำฟางปรุงแต่ง	0.43	0.56
6.การถ่ายพยาธิโค	0.44	0.89
7.การให้อาหารชั้นแก่แม่โคใกล้คลอด	0.48	0.28
8.ระยะเวลาในการเป็นสัดของโค	0.49	0.83
9.การให้อาหารชั้นที่เหมาะสม	0.54	0.33
10.การฉีดวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อย	0.57	0.61
11.ระยะเวลาในการทำฟางปรุงแต่ง	0.60	0.83

คะแนนรวม อำเภอต้นกำแพง 11.95/20 (59.75 %)

อำเภอต้นทราย 13.83/20 (69.15 %)

ทัศนคติในการเลี้ยงโคนม

ทัศนคติ ในการเลี้ยงโคนม	คะแนนเฉลี่ย / 3	
	ต้นกำแพง	ต้นทราย
1.พันธุ์โคกับปริมาณการให้น้ำนม	1.19	1.56
2.การทำวัคซีนป้องกันโรค	1.62	2.06
3.ทัศนคติเกี่ยวกับโรคเต้านมอักเสบ	1.97	1.89
4.ความจำเป็นในการทำบันทึก บัญชีฟาร์ม	2.02	3.00
5.ทัศนคติเกี่ยวกับอัตราการผสมติด	2.10	2.56
6.การทำให้โคที่มีอยู่เพิ่มปริมาณ การให้น้ำนม	2.32	2.00
7.การเสริมแร่ธาตุแก่โค	2.51	3.00

คะแนนรวม อำเภอต้นกำแพง 35.76/45 (79.47 %)

อำเภอสันทราย 38.61/45 (85.80 %)

การปฏิบัติในการเลี้ยงโคนม

การปฏิบัติ ในการเลี้ยงโคนม	คะแนนเฉลี่ย / 3	
	ต้นกำแพง	ต้นทราย
1.การทำบันทึกบัญชีฟาร์ม	1.41	1.00
2.การทำความสะอาดเต้านม ก่อนและหลังรีดนม	1.54	1.78
3.การถ่ายพยาธิแก่โค	1.67	2.89
4.ความสะอาดของตัวโค	1.87	1.67
5.การระบายมูลและของเสียในฟาร์ม	1.87	1.67
6.ความสะอาดของโรงเรือน	1.94	1.83
7.การให้อาหารหยาบ	1.97	2.22
8.การตรวจสอบลักษณะน้ำนม ก่อนและหลังรีดนม	2.28	2.33
9.การตรวจสอบสภาพอาหารก่อนให้	2.40	2.56

คะแนนรวม อำเภอต้นกำแพง 40.38/57 (70.84 %)

อำเภอต้นทราย 41.83/57 (73.38 %)

สรุปประเด็นวิธีการเลี้ยงโคนมที่ควรกระทำ

อำเภอต้นกาแพง

1. อาหาร

ส่วนใหญ่หนักไปทางอาหารข้น อาหารหยาบใช้น้อย ไม่มีมาตรฐานในการให้อาหาร ส่วนใหญ่ให้คั้นข้าวโพดเป็นหลักในช่วงแล้ง - ต้นฤดูฝน กลางฤดูฝน - ฤดูแล้ง ใช้ฟางรูดกากน้ำตาล ฤดูฝนมีแปลงหญ้ากันเป็นส่วนน้อย เช่น เนเปียร์, รุจี, หญ้าขน, จัมโบ้ ส่วนใหญ่เลี้ยงแบบยืนโรง

2. พันธุ์โคนม

สายเลือดโคอยู่ในระดับ 50-75%

3. ตัวเกษตรกร

ขาดความรับผิดชอบ ไม่ได้ใกล้ชิดโคทำให้แม่โคไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ ทำให้โคให้มน้อยกว่าที่คั้งเอาไว้ เกษตรกรเลี้ยงโคนมมาเป็นเวลานาน ไม่ค่อยยอมรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ยาก เกษตรกรไม่ค่อยจะสอบถามกันในท้องถิ่น

อำเภอดอยสะเก็ด

1. อาหาร

อาหารที่ใช้เลี้ยงโคนมที่ควรจะทำกันให้ได้คือ

1. อาหารข้น - ให้ 1 ก.ก. ต่อวัวที่ให้น้ำนม 2 ก.ก. คังตัวอย่างเช่น วัวให้นม 10 ก.ก. ต่อวัน ให้อาหารข้น 5 ก.ก. ต่อวัน (คนอื่น ๆ ไม่คาดคะเน ที่จะใช้ชั้นน้ำลองซังคู่ครั้งต้น ๆ แล้วจะให้ตามนี้)

2. อาหารหยาบ - ให้หญ้าเช่นหญ้าขน ในหน้าฝน - หน้าแล้ง ตั้งแต่เดือน มีนาคม - เมษายน ใช้ฟางหมักยูเรีย เช่น ฟาง 100 ก.ก. น้ำ 100 ก.ก. ใช้ยูเรีย 6 ก.ก. หมัก 21 วัน (คนอื่นใช้อัตราสูงกว่านี้)

2. เฉพาะวัวที่รีคนม

1. ลูกวัว - คลอดใหม่ภายใน 1 อาทิตย์ ให้มนน้ำเหลือง - ประมาณ 15 วัน ผีก็ให้หญ้าอ่อน ส่วนอาหารข้น ให้อาหารเบอร์ 91 วันละ 2 มื้อ เช้า - เย็น ส่วนวัวรุ่น ให้อาหารข้นเบอร์ 93 วันละ 2 มื้อ มื้อละ 3 ก.ก. ส่วนอาหารหยাবให้ตลอดเวลา

2. แม่วัวที่รีคนมได้ประมาณ 6 เดือน หรือผสมลูกต่อไป จะต้องขายหรือหยุดรีคนม

1. รีค 1 มื้อต่อวัน ทำอยู่ประมาณ 3 วัน และลดน้ำดื่ม เราเห็นว่านมเริ่มลดแล้ว
2. เว้นวัน - หยุดวัน - รีควัน อยู่ประมาณ 3 วัน
3. ใช้น้ำสอ - หยุดรีคไปเลย

3. การเลี้ยงโดยทั่วไป

1. คอนเข้าประมาณ คี 5 อาบน้ำหรือล้างตัวแม่วัวที่จะทำการรีคนมให้ทั่วทุกตัว หลังจากล้างเรียบร้อยแล้วใช้แปรงเช็ดตัวให้แห้ง - ใช้น้ำอุ่นล้างเต้านม และล้างเต้านมให้สะอาดแล้วจึงทำการรีค ส่วนคอนยื่นทำเหมือนคอนเข้าทุกประการ
2. หลังจากรีคนมเสร็จ ทำบันทึกน้ำหนักแต่ละตัวว่าได้เท่าใด ทำบันทึกทุกชั้นคอน

4. การป้องกันและรักษาโรค

หมั่นตรวจดูตัวแม่วัว และทำวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อย ทุก 6 เดือน โรคเต้านมอักเสบต้องตรวจน้ำนมทุกครั้งก่อนที่จะทำการรีคนม และทำความสะอาดคอกสัตว์อยู่เสมอ ไม่ให้ชื้นและให้แห้งอยู่ตลอดเวลา ส่วนโรคอื่น ๆ มีอยู่หลายโรค ให้ตรวจอยู่เสมอ

อำเภอสันทราย

1. อาหาร

1. อาหารหยาบที่หาได้ในท้องที่

- 1.1. หญ้า - หญ้าขน
- 1.2. ฟาง - ฟางหมัก
- 1.3. ต้น , ฝักข้าวโพด
- 1.4. เถามันเทศ
- 1.5. เปลือกถั่วแระและเมล็ดถั่วแระ
- 1.6. แครอท

2. อาหารข้น

ใช้ของบริษัทซีพี สุตร

- ลูกโคแรกเกิดถึงอายุ 2 เดือน เบอร์ 973
- ลูกโครุ่น เบอร์ 982 อายุ 4 เดือน - 8 เดือน วันละ 2 ก.ก.
- โคสาว โปรตีน 16 % วันละ 2 ก.ก.
- โคท้อง โปรตีน 16 % ให้อาหาร 2 ก.ก./มือ
- โคแห้งนม ก่อนคลอด 20 วัน ตัวละ 1/2 ก.ก.
- โครีคนม โปรตีน 21 % ให้ขนาด 2 : 1 (น้ำนม / อาหาร)

2. การจัดการเรื่องการให้อาหาร โครีคนม

1. คอนเข้าอาหารข้น (05.00 น.)
2. ค่อยด้วยอาหารหยาบ ถั่วแระ + ข้าวโพด (ต้น, ฝัก) ตัวละ 5 ก.ก. (06.00 น.)
3. ฟางให้กินตัวละ 10 ก.ก. (10.00 น.)
4. คอนบ่ายให้ฟางกินอีกตัวละ 10 ก.ก. (13.00 น.)
5. ขณะรีคนมคอนเย็น (16.10 น.) ให้อาหารข้น
6. ให้ถั่วแระ + ข้าวโพด + แครอท ตัวละ 5 ก.ก.
7. ก่อน 1 หุ่บ ให้หญ้าขน + เถามัน ตัวละ 30-40 ก.ก. (19.00 น.)
8. โคท้องให้อาหารข้น 4 ก.ก. + อาหารหยาบ

3. ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการให้อาหาร

1. หญ้าขาดแคลนช่วงเดือน มีนาคม - เมษายน ต้องให้ฟางหมักแทน ปีละ 1,600 ก.ก.
2. ให้ถั่วแระหรืออาหารข้นก่อนโคจะไม่ค่อยยอมกินหญ้า
3. ให้อาหารไม่ตรงเวลาหรือไม่เพียงพอ ไม่ได้สัดส่วน

4. พันธุ์

1. โคนมสายพันธุ์ HF 75 % - 90 % จะให้น้ำนมดีกว่า (15 - 25 ก.ก./วัน)
2. สายพันธุ์ HF 90 % ขึ้นไป ผสมคิตยาก (มากกว่า 4 ครั้ง)
3. สายพันธุ์ HF 90 % ขึ้นไป เลี้ยงยาก โตช้า เป็นโรคง่าย หอบร้อนทำให้กินอาหารลดลง
4. ลูกผสมบราห์มัน + HF ได้โครงร่างสูงใหญ่ คลอดง่าย ฐานนมใหญ่ ได้นมมาก

สรุปการประชุมโครงการวิเคราะห์โคเนมฯ

วันที่ 16 สิงหาคม 2542

ตามที่ได้ทราบปัญหาการเลี้ยงโคเนม / จุดเข้าวน / ลี้อ และได้สรุปสภาพปัญหากำหนดจุดเข้าวน และกำหนดลื้อที่ใช้ในการรณรงค์ ดังนี้

จากปัญหาที่ 1 ได้ทราบปัญหาว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนม ที่มีความรู้เกี่ยวกับการให้อาหารหยาบ (สด และ แห้ง) ที่ถูกต้องยังมีจำนวนน้อย (23.5 %) โดยให้เอาข้อ 10 รวมเข้าไปด้วย โดยกำหนดลื้อในการรณรงค์ เช่น แผ่นพลิก ใบปลิว และจัดการประกวด โดยให้ลุงอุทัยเป็นตัวอย่างว่า มีการเลี้ยงอาหารหยาบถูกต้องอย่างไร ให้อะไร และมีการผสมผสานอย่างไร ได้ปริมาณน้ำนมเท่าไรต่อโคตัว และให้মনานแคโท

อำเภอดอยสะเก็ด และสันทราย มี ลุงอุทัยเป็นตัวอย่าง และให้อำเภอลันกำแพง คัดเลือกเกษตรกร โดยกำหนดเอาฟาร์มของเกษตรกรเพียงรายหนึ่งเท่านั้น

จากปัญหาที่ 2 เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนมที่มีความรู้เกี่ยวกับการให้ปริมาณน้ำดื่มสะอาดที่ถูกต้อง ยังมีจำนวนน้อย (43.5%) ในการรณรงค์ได้กำหนดลื้อ โดยการนำรูปถ่ายจากฟาร์มที่ได้มาตรฐานมาแสดง ซึ่งมีการเลี้ยงในพื้นที่อำเภอสันทราย อำเภอลันกำแพง และอำเภอดอยสะเก็ด อยู่ 2 รูปแบบ คือ

1.รูปแบบยืนโรง จะต้องมียุทธศาสตร์การให้น้ำ โดยอาจใช้อัตราส่วน 1 ถึง/ตัว หรือ 1 ถึง/2 ตัว ก็ได้ ในการปฏิบัติควรจะมีการเปลี่ยนน้ำอย่างน้อยวันละ 1 ครั้ง ถ้าเป็นน้ำบาดาลควรจะมีถังพัก เพื่อให้เกิดการตกตะกอน และมีการตรวจเป็นระยะเพื่อให้สะอาดอยู่เสมอ น้ำที่ดีที่สุดก็คือ น้ำฝน น้ำปะปา ซึ่งน้ำดื่มจะส่งผลกับสุขภาพน้ำนมด้วย

2.รูปแบบกึ่งยืนโรง ไม่ค่อยมีปัญหาในการให้น้ำ เพราะแม่โคจะหากินหญ้า อาจเตรียมถังน้ำไว้ในคอก หรือข้างหลังโรงเรือน

จากปัญหาที่ 3 เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนมผู้มีความรู้เกี่ยวกับจำนวนครั้งที่เหมาะสมในการถ่ายพยาธิโคมีจำนวนไม่มากเท่าที่โครงการต้องการ (66.5%) โดยมีการรวมเอาข้อ 3 และข้อ 8 เข้ามาด้วย โดยมีการกำหนดลื้อในการรณรงค์ โดยใช้การ์ตูนเรื่องเดียว แผ่นพลิก หรือแผ่นปลิว ก็ได้ และมีการกำหนดการถ่ายพยาธิในช่วงทราย 1 ครั้ง และช่วงกลางทราย โดยอาจใช้การ์ตูนคนชี้แจง กับคนขยันเป็นลื้อ

จากปัญหาที่ 4 และ 5 เกษตรกรที่เชื่อว่าการเลี้ยงโคให้ได้นมมาก นอกจากขึ้นอยู่กับเรื่องพันธุ์โคแล้ว ยังต้องมีปัจจัยอื่นร่วมด้วย ซึ่งผู้เชื่อเช่นนี้ยังมีจำนวนน้อย เพียง 46.0% จากคุณเดชา ศิลาโยโก ได้ให้ข้อเสนอว่า ในเรื่องสายเลือดนั้นคิดมากกับตัวโคเพียง 20% ส่วนการจัดการเลี้ยงดูนั้นต้องขึ้นอยู่กับเกษตรกรถึง 80% อาหารชั้นที่แม่โคกินเข้าไปนั้นเพื่อช่วยทำให้ Body Score ดีขึ้นแค่นั้นเอง จากหัวข้อนี้ต้องเล่าเรื่องฟาร์มของคุณวัง ธีรวุฒิ แล้วสรุปต้นทุนกำไร

จากปัญหาที่ 5 และ 9 กล่าวว่า เกษตรกรที่เชื่อว่าโคที่ตนเองเลี้ยงอยู่นั้นสามารถเพิ่มปริมาณการให้นมได้อีก หากได้รับการดูแลที่ถูกต้อง ยังมีจำนวนไม่มากเท่าที่โครงการต้องการ (72%) โดยให้อำเภอสันกำแพงสรุปกับฟาร์มที่มีการจัดการ และจัดทำบัญชีฟาร์มด้วย ให้นำเกษตรกรทั้ง 3 อำเภอ อำเภอละ 1 ราย โดยให้มีชื่อ ที่อยู่ ส่วนเวลาพิมพ์ให้ย้ายไปข้อสุดท้าย

จากปัญหาที่ 6 เกษตรที่เชื่อว่าการจัดทำบัญชีฟาร์ม เป็นสิ่งที่ควรกระทำ ยังมีจำนวนไม่มากเท่าที่โครงการต้องการ (83.67%) โดยให้มีการปรับปรุงแบบฟอร์มการทำที่ไม่ยุ่งยาก ซึ่งอาจต้องมีการปรับปรุงการบันทึก ดังนี้

1. โปรแกรมการจัดทำวัคซีน และการถ่ายพยาธิ
2. ค่าพันธุ์โคที่เข้ามาในฟาร์ม
3. การผสมเทียมที่ทำในโคแต่ละตัว เช่น
4. รายรับ - รายจ่าย

โดยให้มีการประกันราคาแบบกลุ่มเพื่อกระตุ้นให้เกษตรกรเกิดการปฏิบัติ

ดอยสะเก็ด	1 กลุ่ม	7 ตัวขึ้นไป
สันกำแพง	3 กลุ่ม	7 ตัวขึ้นไป
สันทราย	3 กลุ่ม	7 ตัวขึ้นไป

รางวัล - ใบประกาศนียบัตร

- อุปกรณ์/วัสดุ ที่ใช้ในการเลี้ยงโคนม

อาสา - ดอยสะเก็ด 1 คน

- สันกำแพง 3 คน

- สันทราย 2 คน

รวม 6 คน

ค่าตอบแทนเดือนละ 300 บาท / คน รวมทั้งสิ้น 1,800 บาท (6×300) รวมทั้งเสียแຈค
เกิดคนละ 1 ตัว รวม 6 ตัว

ใบปลิว - ดอยสะเก็ด 20 ชุด
- สันกำแพง 400 ชุด
- สันทราย 70 ชุด

แผ่นพลิก 10 ชุด

สมุดภาพถ่าย $130 \times 3 - 390 \times 36 \times 5 - 930 + 500$

การคูณ

คู่มือ $8 \times 500 = 4,000$ บาท

สติกเกอร์ $3 \times 2,000 = 6,000$ บาท

สมุดคู่มือบัญชีฟาร์ม เฉพาะกลุ่มที่ประกวด

สื่อ / กิจกรรม ที่ใช้ในโครงการวิเคราะห์โคเนม

ปัญหาในการเลี้ยงโคเนม	ปฏิทิน	อบรม	สาธิต	แผนพับแผ่นผิว		ภาพ พลิก	ประกวด		การชุมนุม	บัญชี ฟาร์ม	อาสา	รางวัล / ประกาศนียบัตร	สถิติ เกอร์	คู่มือ
				รายละเอียด	สัมภาษณ์		เกษตร กรร	ในโรง เรียน						
1. ความรู้ในการให้อาหารหยาบ	✓				✓	✓		✓			✓			
2. การให้ปริมาณน้ำดื่มสะอาด	✓					✓		✓			✓		✓	
3. การถ่ายพยาธิ (ความรู้)	✓			✓	✓	✓		✓	✓		✓			
4. พันธุ์โคเนม	✓				✓	✓		✓			✓			
5. การเลี้ยงโคเนมที่ดีขึ้นอยู่กับพันธุ์	✓				✓	✓		✓			✓			
6. การทำบัญชีฟาร์ม	✓					✓	✓	✓		✓	✓		✓	
7. การทำความสะอาด	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓			✓		✓	
8. การถ่ายพยาธิ	✓		✓		✓	✓		✓			✓			
9. การรักษาความสะอาด	✓					✓	✓	✓			✓		✓	✓
10. วิธีการให้อาหาร	✓					✓		✓			✓			

บพ 1/1

แบบรวบรวมประเด็นปัญหาของอาสาฯ โครงการยุทธศาสตร์ฯ โคนม
ประจำเดือน.....

เรื่อง	จำนวนครั้ง	หมายเหตุ (ระบุประเด็น ปัญหาที่ยังไม่สามารถให้คำ ตอบได้)
1.ความสะอาดของได้นม		
2.การทำ ความสะอาดอุปกรณ์ /เครื่องรีดนม		
3.การทำฟางปรุงแต่ง		
4.ปริมาณการให้น้ำสะอาด		
5.ยาถ่ายพยาธิ		
6.การทำบัญชีฟาร์ม		

(ลงชื่อ).....อาสา
(.....)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

แบบรวบรวมการให้ความรู้แก่เกษตรกร โครงการยุทธศาสตร์โคนม

ครั้งที่..... จำนวน.....คน

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เนื้อหา (เรื่อง).....

รายนามผู้เข้ารับการอบรม

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.

(ลงชื่อ).....อาสา

(.....)

อำเภอ.....

 บพ1/3
 ส่งโครง
 การ

แบบรายงานผลการดำเนินงานอาสา โครงการยุทธศาสตร์ โคม

ประจำเดือน.....

1. ตอบคำถาม.....ครั้ง

ประเด็นคำถามสำคัญ

1.1

1.2

1.3

1.4

1.5

1.6

1.7

1.8

1.9

1.10.....

2. ให้ความรู้/แลกเปลี่ยนความรู้ แก่เกษตรกร(2-3 คน) จำนวน.....ครั้ง

2.1 ครั้งที่ 1 จำนวนผู้ฟัง.....คน

2.2 ครั้งที่ 2 จำนวนผู้ฟัง.....คน

2.3 ครั้งที่ 3 จำนวนผู้ฟัง.....คน

2.4 ครั้งที่ 4 จำนวนผู้ฟัง.....คน

3. ประเด็นอื่น /ปัญหาอุปสรรค.....

.....

.....

.....

(ลงชื่อ).....

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

รายงานการประชุม
คณะวิจัยโครงการรณรงค์แบบมีส่วนร่วมฯ เพื่อการส่งเสริมการเลี้ยงโคนม
วันที่ 20 กรกฎาคม 2543
ณ ห้องประชุมสหกรณ์โคนมเชียงใหม่ อ.เมืองเชียงใหม่

รายนามผู้เข้าร่วมประชุม

1. รศ.ดร. นรินทร์ชัย พัฒนพงศา	หัวหน้าคณะวิจัยฯ
2. นายณพวงศ์ สอนมาลี	ปศอ.ดอยสะเก็ด
3. นายผ่านฟ้า ณ เชียงใหม่	ปศอ.สันทราย
4. นายเพิ่มศักดิ์ วิทยากรณ์	ปศอ.สันกำแพง
5. นายอินโด สิงห์อุป	อาสาฯ อ.สันกำแพง
6. นายชาญศิลป์ สี่มา	อาสาฯ อ.สันทราย
7. นายประวัติ กล้าหาญ	อาสาฯ อ.ดอยสะเก็ด
8. นายวิญญา ศรีชัยมูล	อาสาฯ อ.สันทราย
9. นายพรชัย คำมามูล	อาสาฯ อ.สันกำแพง
10. นายประยูร ดันแสนป้อ	อาสาฯ อ.สันกำแพง
11. นายสวิง ชัยสุรินทร์	ประธานสหกรณ์โคนมเชียงใหม่
12. นายปวง กันทะตา	ประธานสหกรณ์โคนมป่าตอง
13. นางลำพอง กานิล	ตัวแทนสหกรณ์อำเภอเมืองเชียงใหม่
14. นายวีระพงศ์ พลสุขุม	ตัวแทนปศุสัตว์จังหวัดเชียงใหม่
15. นายเรืองฤทธิ์ ไชยภักดิ์	รองประธานสหกรณ์โคนมเชียงใหม่
16. นายเทอดศักดิ์ ศรีนวล	กรรมการสหกรณ์โคนมเชียงใหม่
17. นายยงยุทธ วงศ์ษา	กรรมการสหกรณ์โคนมเชียงใหม่
18. นายวิโรจน์ สุดำ	กรรมการสหกรณ์โคนมเชียงใหม่
19. นายทองศักดิ์ ดวงมณี	กรรมการสหกรณ์โคนมเชียงใหม่
20. นายบุญตัน อรุณมณีโชคชัย	กรรมการสหกรณ์โคนมเชียงใหม่
21. นายอนันต์ มาลา	กรรมการสหกรณ์โคนมเชียงใหม่

รายนามผู้ร่วมประชุม (ต่อ)

22. นายวิสูตร พรหมวงศ์

กรรมการสหกรณ์โคนมเชียงใหม่

23. นายสุรพงษ์ บุญมาลา

กรรมการสหกรณ์โคนมเชียงใหม่

เริ่มประชุมเวลา 10.00 น.

วาระที่ 1 เรื่องแจ้งเพื่อทราบ

เรื่องที่ 1

ประธานสหกรณ์โคนมเชียงใหม่ คุณสวิง ชัยสุรินทร์ ได้ชี้แจงให้คณะกรรมการสหกรณ์โคนมเชียงใหม่ ได้ทราบถึงการดำเนินงานวิจัยของโครงการ ฯ ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจาก สกว. ภาคเหนือ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาและปรับปรุงการเลี้ยงโคนมของจังหวัดเชียงใหม่

เรื่องที่ 2

อ.นรินทร์ชัย พัฒนพงศา หัวหน้าคณะวิจัยฯ ได้ชี้แจงถึงการดำเนินงานของโครงการว่าเป็นการวิจัยเพื่อที่จะเปรียบเทียบกับอำเภอที่มีการเลี้ยงโคนมเช่นกันที่ไม่ได้มีงานวิจัยเข้าไปว่าจะมีการปรับปรุงด้านปริมาณและคุณภาพของน้ำนมดีขึ้นหรือไม่ และจะได้นำวิธีการดำเนินการวิจัยไปใช้ในอำเภออื่น ๆ ต่อไป ในตอนเริ่มโครงการได้มีการศึกษาว่าเกษตรกรยังขาดความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติไม่ถูกต้อง จึงได้มีการรวบรวมและวิเคราะห์ปัญหา จนนำไปสู่การผลิตสื่อเพื่อการรณรงค์ของโครงการนี้ขึ้น และหากต่อไปโครงการวิจัยนี้สิ้นสุดลงหวังว่าทางสหกรณ์โคนมที่เกี่ยวข้อง จะได้นำโครงการนี้ปฏิบัติต่อไปอย่างต่อเนื่อง

วาระที่ 2 รับรองรายงานการประชุมครั้งที่แล้ว

วาระที่ 3 เรื่องสืบเนื่องจากการประชุมครั้งที่แล้ว

- การผลิตสื่อเพิ่มเติม จากที่อาสาปศุสัตว์ ทั้ง 3 อำเภอ ได้แจ้งความต้องการไว้ ทางหัวหน้าโครงการฯ ได้แจ้งว่ามีงบประมาณที่จะใช้ผลิตสื่อแล้ว และทางสหกรณ์โคนมเชียงใหม่จะได้นำการสนับสนุนงบอีกจำนวน 6,000.- บาท

- ที่ประชุมได้แสดงความเห็นว่าการแสดงขอ น่าสนใจมากในการเป็นสื่อกระตุ้นที่ทำให้เกษตรกรสนใจที่จะสอบถามปัญหา ซึ่งคำตอบที่ได้ก็มีประโยชน์แก่เกษตรกรอย่างชัดเจน และสามารถนำไปปฏิบัติได้ โดยทำให้เกษตรกรได้ทราบถึงปัญหาของเพื่อนเกษตรกรด้วยกัน ซึ่งนับเป็นประสบการณ์ที่สามารถนำไปใช้ได้
- ปศุสัตว์อำเภอสนทราย ได้เน้นให้ทางสหกรณ์โคนมเชียงใหม่ ได้ติดต่อไปทางหน่วยผลิตภัณฑ์สัตว์เชียงใหม่ เพื่อขอส่งตัวอย่างนมตรวจโซมาติกเซลล์
- ทางกลุ่มเกษตรกรได้ซักถามปัญหาเกี่ยวกับคลอรีนในน้ำประปาบางแห่งมีกลิ่นแรงมากจะมีผลต่อน้ำนมหรือไม่ ทางปศุสัตว์อำเภอสนทรายได้ตอบว่า หากไม่แน่ใจว่าคลอรีนสูงหรือไม่ ก็ขอให้ปฏิบัติตามคำแนะนำการใช้สารเคมีโดยเคร่งครัด

วาระที่ 4 การติดตามผลการดำเนินงานของอาสาปศุสัตว์

อำเภอดอยสะเก็ด

อาสาฯกำนันประวัติ ได้ออกเยี่ยมเกษตรกร 3 ราย พบปัญหาเกี่ยวกับเรื่องเครื่องรีดนม และการโคนม ลูกโคเล็กเลี้ยงยากโตช้า รวมทั้งปัญหาการผสมติดยากและการให้ปริมาณอาหารข้น ซึ่งทางปศุสัตว์อำเภอสนทราย ได้แนะนำว่า การที่ลูกโคแคระแกรน มีหลายสาเหตุ เช่นอาจเนื่องจากมีพยาธิ หรือการให้นมแรกคลอดน้อยเกินไป จึงควรแนะนำให้ดูแลเรื่องการถ่ายพยาธิและการให้น้ำนมที่เพียงพอ ส่วนเรื่องการผสมติดยากขอให้หมอได้ไปตรวจดูอาจจะเกิดจากถุงน้ำในรังไข่ และในเรื่องการให้อาหารข้นควรให้อัตรา 2 ต่อ 1 โดยให้พิจารณาสุขภาพของโคและคุณภาพของหญ้าสดที่ให้ด้วย

อำเภอสนทราย

คุณวิญญา ได้พบปัญหาเต้านมอักเสบไม่แสดงอาการ ได้แนะนำให้รีดน้ำนมให้หมด ๆ และแนะนำให้ทำความสะอาดอุปกรณ์อย่างถูกต้อง แต่พบว่าเกษตรกรรายดังกล่าวปฏิบัติไม่สม่ำเสมอ

อำเภอสันกำแพง

คุณพรชัย ได้ออกเยี่ยมเกษตรกร พบว่ามีปัญหานมไม่ผ่านเนื่องจากกินอาหารข้นมากเกินไป จนทำให้น้ำนมเป็นกรด จึงแนะนำให้กินอาหารหยาบเพิ่มขึ้น ซึ่งก็สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้ และได้พบปัญหาลูกโคมีพยาธิตัวแบน ลูกโคท้องอืดและตาย และได้เสนอปัญหาว่าเกษตรกรหลายรายใช้ยาปริมาณมาก ทำให้เกิดสารตกค้าง ทางสหกรณ์มีมาตรการอย่างไรที่จะแก้ไขปัญหานี้ ทางประธานสหกรณ์โคนมเชียงใหม่ได้แจ้งว่าจะมีการอบรมให้ความรู้เรื่องการใช้อย่างที่ทบทวนแล้วถึงขนาดประมาณต้นเดือนสิงหาคม นี้

คุณอินโด ได้พบปัญหานมเป็นเม็ด ได้แนะนำให้รีดนมให้หมดและใช้วิตามิน และในการออกเยี่ยมเพื่อนเกษตรกร 6 ฟาร์ม พบว่ารีดนมได้ถูกต้องเพียง 1 ฟาร์มเท่านั้น และพบว่าบางฟาร์มไม่ได้ทำความสะอาดทุกครั้งที่รีดนมโดยอ้างว่าไม่มีเวลา ในขณะที่บางฟาร์มมีปัญหาในการขาดแคลนเงินในการจัดการฟาร์ม

คุณประยูร ได้พบปัญหานมเป็นเม็ด ซึ่งเกิดจากแม่โคเป็นโรคปากเปื่อย เท้าเปื่อย ทำให้เกิดแผลที่ปากไม่สามารถกินหญ้าได้ และได้พบว่าการรีดนมใช้เวลานานเกินไปทำให้นมไม่ผ่านการตรวจแอลกอฮอล์

วาระที่ 5 เรื่องเสนอเพื่อพิจารณา

ดร.นรินทร์ชัย ประธานโครงการได้เสนอเรื่องเพื่อพิจารณา คือ การดำเนินงานของโครงการที่ผ่านมาได้พบว่าเป็นประโยชน์แก่ทางเกษตรกรและสหกรณ์โคนมอย่างชัดเจน แต่สิ่งที่ทางโครงการและสกว.ซึ่งเป็นผู้ให้ทุนดำเนินการ ต้องการให้เกิดคือการที่ทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นสหกรณ์โคนมทุกแห่ง หน่วยงานคือสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดและอำเภอ รวมทั้งอาสาปศุสัตว์ซึ่งเป็นเกษตรกร จะต้องนำไปปฏิบัติให้ต่อเนื่อง จึงขอให้ทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ช่วยกันพิจารณาว่าจะทำอย่างไรต่อไป ขอให้ทุกฝ่ายได้ช่วยแสดงความคิดเห็น โดยมีประเด็นต่าง ๆ คือ

1. ประโยชน์ต่อเกษตรกรและสหกรณ์
 2. จะมีการขยายระยะเวลาหรือไม่
 3. ในปีหน้า 2544 จะมีการดำเนินการหรือไม่ อย่างไร
 4. ทางสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดมีข้อคิดเห็นอย่างไร
- ที่ประชุมได้อภิปรายกันอย่างกว้างขวาง และได้ประเด็นที่สรุปได้ ดังนี้

หลังจากการดำเนินงานวิจัยแล้ว จากปัญหาเดิมที่พบอยู่ ในเรื่องการเลี้ยงโคนมที่ได้มีการวิเคราะห์และสรุปเป็นประเด็นปัญหาได้ 10 ประเด็น ได้นำไปสู่การจัดตั้งอาสาสมัครปศุสัตว์และการทำสื่อเอกสารที่ตรงกับประเด็นปัญหามากที่สุด โดยสามารถสรุปสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนคือ

1. เกษตรกรซึ่งเป็นอาสาสมัครปศุสัตว์ ได้รับการอบรมและมีความรู้เพิ่มในเรื่อง
 - การใช้สารเคมีเกี่ยวกับการทำความสะอาดอุปกรณ์เครื่องรีด การทำความสะอาดเต้านม การรีดอย่างถูกวิธี ซึ่งความรู้เหล่านี้ได้รับการฝึกปฏิบัติจนชำนาญ
 - การรู้สาเหตุและการตรวจหาเต้านมอักเสบของโคนม
 - การสุขภาพบาลในโรงเรือน
2. อาสาฯ ได้ออกไปแนะนำคนอื่น ๆ ซึ่งเป็นเพื่อนเกษตรกรในกลุ่มเดียวกันได้อย่างชัดเจน และสามารถให้คำแนะนำเป็นรายบุคคลได้ ซึ่งเกิดประโยชน์ในการนำไปปฏิบัติ โดยสามารถแก้ไขปัญหาดัง ๆ เช่น
 - แก้ไขการติดตั้งเครื่องรีด
 - การตรวจหาเต้านมอักเสบได้ถูกหลัก จนสามารถทำให้คุณภาพน้ำนมดีขึ้น
 - แก้ไขการให้อาหารข้น อาหารหยาบ ทำให้คุณภาพน้ำนมดีขึ้น
 - สื่อต่าง ๆ ที่นำไปเผยแพร่ สามารถเป็นคู่มือประจำตัวให้แก่เกษตรกรได้
 - การยอมรับของเกษตรกรต่ออาสาฯ

3. การกระตุ้นและประสานงานนำผลการดำเนินงานไปสู่การปฏิบัติให้แก่สหกรณ์โคนมที่ร่วมโครงการทั้ง 3 แห่ง คือ สหกรณ์โคนมเชียงใหม่ สหกรณ์โคนมป่าตอง และสหกรณ์โคนมแม่ใจ

- สหกรณ์ทั้ง 3 แห่ง ได้นำผลการดำเนินงานและปัญหาที่อาสาฯ ได้พบจากการเยี่ยมชมเกษตรกร ไปสู่การปฏิบัติ ต่าง ๆ คือ

1. จัดหาอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเครื่องรีดเพื่อให้เกษตรกรได้เข้าซื้อ
2. วางมาตรการในการควบคุมคุณภาพน้ำนม โดยการจัดราคาซื้อน้ำนมดิบตามคุณภาพของน้ำนม
3. การประชุมร่วมกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมฯ และอาสาปศุสัตว์ฯ เพื่อรับรู้และแก้ไขปัญหา

4. การตรวจโฉมที่ดินเซลส์ โดยสมาชิกสหกรณ์ทุกคนได้ร่วมกันแสดงความยินยอมให้มีการตรวจโฉมที่ดินเซลส์เพื่อการพัฒนาและแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำนม
 5. การเพิ่มจำนวนอาสาปศุสัตว์ โดยทางสหกรณ์โคนมเชียงใหม่ ได้ตระหนักในบทบาทของอาสาฯ ว่าสามารถช่วยพัฒนาและส่งเสริมการเลี้ยงโคนมให้ดีขึ้นได้ แต่เนื่องจากจำนวนสมาชิกมีมากไม่สอดคล้องกับจำนวนของอาสาฯ ที่มีอยู่ จึงได้ขอเพิ่มจำนวนอาสาปศุสัตว์ฯ
 6. การสนับสนุนงบประมาณเพื่อขยายผลและสนับสนุนการดำเนินงานของโครงการ โดยทางสหกรณ์ได้จัดสรรงบประมาณเพื่อร่วมดำเนินงานกับโครงการในการเผยแพร่สื่อและรณรงค์ร่วมกัน คือการจัดแสดงขอ การทำสื่อเอกสาร
4. การประสานแผนกับหน่วยงานส่งเสริมการเลี้ยงโคนม
- ทางโครงการได้มีการเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมเข้าร่วมดำเนินงานและประสานการปฏิบัติงานร่วมกัน โดยหน่วยงานต่างๆ ให้ความร่วมมือในการให้ความรู้ทางวิชาการ และการนำผลการดำเนินงานของโครงการไปสู่การปฏิบัติซึ่งประกอบไปด้วยหน่วยงานต่าง ๆ คือ
1. องค์การส่งเสริมการเลี้ยงโคนมแห่งประเทศไทย จ.เชียงใหม่ (อสค.)
 2. ศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์จังหวัดเชียงใหม่
 3. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเชียงใหม่และสำนักงานปศุสัตว์อำเภอทั้ง 3 แห่ง คืออำเภอฝาง สันทราย และอำเภอสันกำแพง
 4. สำนักงานสหกรณ์อำเภอเมืองและสำนักงานสหกรณ์อำเภอสันกำแพง

วาระที่ 6 เรื่องอื่น ๆ

1. การขยายเวลาของโครงการฯ ทางสหกรณ์ฯได้ขอให้ขยายระยะเวลาในการดำเนินงานของโครงการออกไปอีก 3 เดือน ซึ่งจะได้แจ้งไปยัง สกว.
 2. การประชุมในครั้งต่อไป
- วัน / เวลา วันที่ 22 สิงหาคม 2543 เวลา 09.00 น. เป็นต้นไป
- สถานที่ ห้องประชุมที่ว่าการอำเภอฝาง
- เลิกประชุมเวลา 14.30 น.

จดหมายข่าวชาวโคบาล

ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม 2543

โดย โครงการรณรงค์แบบมีส่วนร่วมที่เป็นระบบเชิงยุทธศาสตร์สำหรับผู้เลี้ยงโคนมจังหวัดเชียงใหม่

บอกกล่าว

สวัสดีค่ะ เพื่อนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม สำหรับจดหมายข่าวฉบับนี้ ขอเรียนย้ำและแนะนำ อาสาปศุสัตว์ในเขตอำเภอทั้ง 3 อำเภอ เพื่อท่านจะสามารถติดต่อเพื่อแลกเปลี่ยนหรือขอรับคำแนะนำประสบการณ์การทำงาน ดังนี้ 1. อำเภอดอยสะเก็ด ท่านก้านันประวัติ กล้าหาญ 2. อำเภอสันทราย มี 2 ท่าน คือ คุณวิญญา ศรีชัยมูล และคุณชาญศิลป์ สีมา 3. อำเภอสันกำแพง มี 3 ท่านคือ คุณพรชัย คำมามูล คุณอินโด สิงห์อุป และ คุณประยูร ดันแสนป้อ

สรุปข่าว

การแสดงขอเพื่อเผยแพร่ความรู้ในการเลี้ยงโคนมที่ถูกต้อง

เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2543 ที่ผ่านมา โครงการรณรงค์แบบมีส่วนร่วมฯ เพื่อการเลี้ยงโคนมจังหวัดเชียงใหม่ โดยหัวหน้าโครงการ รศ.ดร.นรินทร์ชัย พัฒนพงศา ได้ร่วมกับสหกรณ์โคนมเชียงใหม่ จัดขอพื้นที่เมืองเพื่อเผยแพร่ความรู้ในการเลี้ยงโคนมที่ถูกต้อง ภาคเช้าจัดแสดงที่ศูนย์รวมนมดิบป่าไผ่ และภาคบ่ายจัดแสดงที่สหกรณ์โคนมป่าตึง โดยเป็นการแสดงขอสลับกับการบรรยายในทางวิชาการ โดยมีนักวิชาการจาก อสค. คุณเดชา พิสุทธิวงศ์กร เป็นผู้ให้ความรู้ ซึ่งเกษตรกรให้ความสนใจในการแสดงดังกล่าวอย่างมาก และมีประเด็นความรู้ที่น่าสนใจ ที่ใคร่เสนอ คือข้อปฏิบัติสำหรับการเลี้ยงโคนมให้ได้ดีมีคุณภาพ คือ 1. อาหารหยากคืออาหารหลัก อาหารข้นคืออาหารเสริม 2. การให้ปริมาณน้ำดื่มสะอาดอย่างเพียงพอ 3. ถ่ายพยาธิปีละ 2 ครั้ง 4. โคนมพันธุ์ดีไม่สำคัญเท่าการเลี้ยงที่ถูกต้อง และ 5. ทำความสะอาดเต้านมทุกครั้ง (ใช้ผ้า 1 ผืน ต่อ โค 1 ตัว) และคำถามที่สำคัญคือการอักเสบของเต้านมวัว ซึ่งมี 2 ลักษณะคืออักเสบแบบติดเชื้อ และการอักเสบแบบไม่มีเชื้อ ซึ่งสาเหตุมักเกิดจากการรีดนมที่ไม่ถูกต้อง วิธีแก้ไขคือต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการรีด

การจัดแสดงขอนี้ เป็นวิธีการใช้สื่อพื้นบ้านเพื่อรณรงค์ให้เกษตรกรได้มีความรู้ที่ถูกต้อง เพื่อการพัฒนาปรับปรุงการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรต่อไป

@@@@@@ซบซิบชาวโคบาล@@@@@

@ การแสดงขอที่ผ่านมา ได้รับความสนใจอย่างล้นหลาม เพราะแม้แต่คนบ้านไกล อย่างคุณเรื่องฤทธิ์ รองประธานสหกรณ์ฯ ป่าตึง แห่งบ้านธิ ยังให้ความสนใจมาดู หวังว่าคงได้รับ ประโยชน์คุ้มค่ากับการเดินทางนะ @ และฝากคุณเรื่องฤทธิ์ช่วยป่าวประกาศไปยังพี่น้องชาวโคนม บ้านห้วยไซร ว่า ต่อไปนี้ จะมีการตรวจหาโซมาติกเซลล์ จากนมทุกฟาร์ม คุณพร้อมหรือยัง @ ชาว ล่ามาเร็ว มิติใหม่ในการช่วยกับปรับปรุงคุณภาพน้ำนม บัดนี้ สหกรณ์โคนมป่าตึง ได้วางมาตรการแล้ว ฟาร์มใดมีโซมาติกเซลล์เกินล้าน ครั้งที่ 1 ตักเตือน ครั้งที่ 2 และครั้งต่อ ๆ ไปปรับลดราคา 20 สตางค์ @ มีคนห่วงใยคุณยงฤทธิ์ วงศ์ษา ฝากบอกว่าคุณได้ปรับแต่งระบบหัวใจเครื่องรีดแล้วหรือยัง ระวัง ! เจ้าโซมาติกเซลล์จะมาแบ่งรายได้ไปนะจ๊ะ จะบอกให้ @ ด้านคุณสุพจน์ ธีรสวัสดิ์ ตอนนี้อยู่มี ปัญหาอะไร เดือนก่อน ๆ ผลการตรวจโซมาติกเซลล์ผลหลักแสน ถือว่าดี เดือนนี้ทำสถิติหลักล้าน มี อะไรให้อาสาปศุสัตว์ช่วย บอกมาได้เลยนะ @ เช่นเดียวกับคุณลุงเพ็ญ บุญฟู คำแนะนำเรื่องการ เช็ดเต้านม 1 ตัว ต่อ 1 ผืน และการหมักสารคลอรีนอย่างน้อย 16 - 24 ชม. รวมทั้งการห้ามใช้वासลิน ในการรีดนม ฝากบอกถึงลูกชายโดยนะเจ้า @ สำหรับคุณแสง จันตา กรรมการฯป่าตึง รายนี้ คง ต้องชวนเพื่อนเกษตรกรตามไปดู ว่าทำอะไร จึงเลี้ยงโคนมได้มีคุณภาพ ขอยกนิ้วให้ว่า ยอด ๆ @ ด้านอาสาฯ พรชัย คำมามูล แห่งสหกรณ์ฯเชียงใหม่ ก็กล้าทำพิสูจน์คุณภาพน้ำนม ถึงขนาดไปตาม หมอบเฝ้าและหมอบเฝ้า ให้มาช่วยตรวจโซมาติกเซลล์ให้ เยี่ยมจริง ๆ @ แวดวงโคนมสันทราย ท่าน ปศอ. ฝากมา ว่า ท่านที่ล้านแล้วจ้า(ขอยกยไม่ใช้ที่เส้นผม)...ระวังนะสหกรณ์โคนมแม่ใจเขาจะปรับ แล้วก็จะรับซื้อน้ำนมที่มีโซมาติกเซลล์เกินล้าน .. ประธานช่วยบอกหน่อย ทำอย่างไรได้แค่แสนกว่า ๆ @ และชาวฝากให้เตรียมตัว ประมาณปลายเดือนสิงหาคมนี้ จะมีการอบรมให้ความรู้เกษตรกรผู้เลี้ยง โคนมอำเภอสันทราย แม่ริม แม่แตง ที่ศูนย์ฝึกอบรมสหกรณ์ที่ 5 เกี่ยวกับการผลิตน้ำนมที่ปราศจาก อัลฟาไฮกซิน (เชื้อรา) วันที่แน่นอนจะแจ้งให้ทราบต่อไป @ มาถึงเมืองดอยเกิด หมอดู๋ (ปศอ.) นพวงศ์ เป็นปลื้มที่ได้ศูนย์หน้าฯฝีมือดี (คว้นหลงจากบอลโลก ไม่ว่ากันนะ) ชื่อ ดีเอโก้มาโดหวัด หรือ กำนันประวัติ แห่งตลาดขวัญ เจพางานโคนมฟาร์มตัวเองก็หนักพอ ยังมีแก๊ใจออกลุยแนะนำลีลา การเลี้ยง (โคนม) เพื่อหวังพัฒนางานโคนมเมืองดอยเกิดให้เลื่องชื่อ (จะเอาแชมป์หรือเปล่า) @ จากผีเท้าและผีปากของมาราโดหวัด นี่เองที่ทำให้อ้ายแสวง ปวงจักร์ท่า แห่งสโมสรป่าป้อมรีดน้ำนม เพิ่มมาได้เยอะ เช่นเดียวกับที่ทำให้ชายเล็ก อาทิตย์ ศรีแก้ว มีความลึกซึ้งในการเช็ดเต้านม..วู้ ขนาด เขียนชื่อแม่โคติดที่ผ้ารายตัว อย่างนี้ รับรองไม่ผิดเต้าและตัวแน่นอน @ รายนี้ ได้แม่บ้านช่วยควบคุม อีกแรง อ้ายสาย ชาวอิน รายละเอียดยรายรับ รายจ่าย ไม่มีผิดพลาดหรือตกหล่น เพราะทำบัญชีฟาร์ม ทุกวัน (ไม่จั้นได้เปลี่ยนไปนอนกับแม่โค แทนคนที่บ้าน) @@@ แล้วพบกันใหม่ สวัสดิ์ @@@

แบบสอบถาม

ข้อดีของโครงการแบบมีส่วนร่วมเมื่อเทียบกับข้อเสีย

ก. ทางด้าน () ส่วนราชการ..... (☒) สาธารณชน..... อื่นๆ.....
 () อาสาสมัคร.....

เห็นว่า ข้อดี ที่พบได้บ่อยๆ คือ 1. ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
 2. ได้เรียนรู้เกี่ยวกับโครงการ
 3. ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น
 4. ได้มีโอกาสเรียนรู้จากผู้อื่น

ข. จินตนาการต่อไป (ไปต่อไป) ควร

- () มีโครงการนี้ต่อไป
 (☒) โครงการนี้ไม่ควรทำต่อไป
 () อื่นๆ ระบุ.....

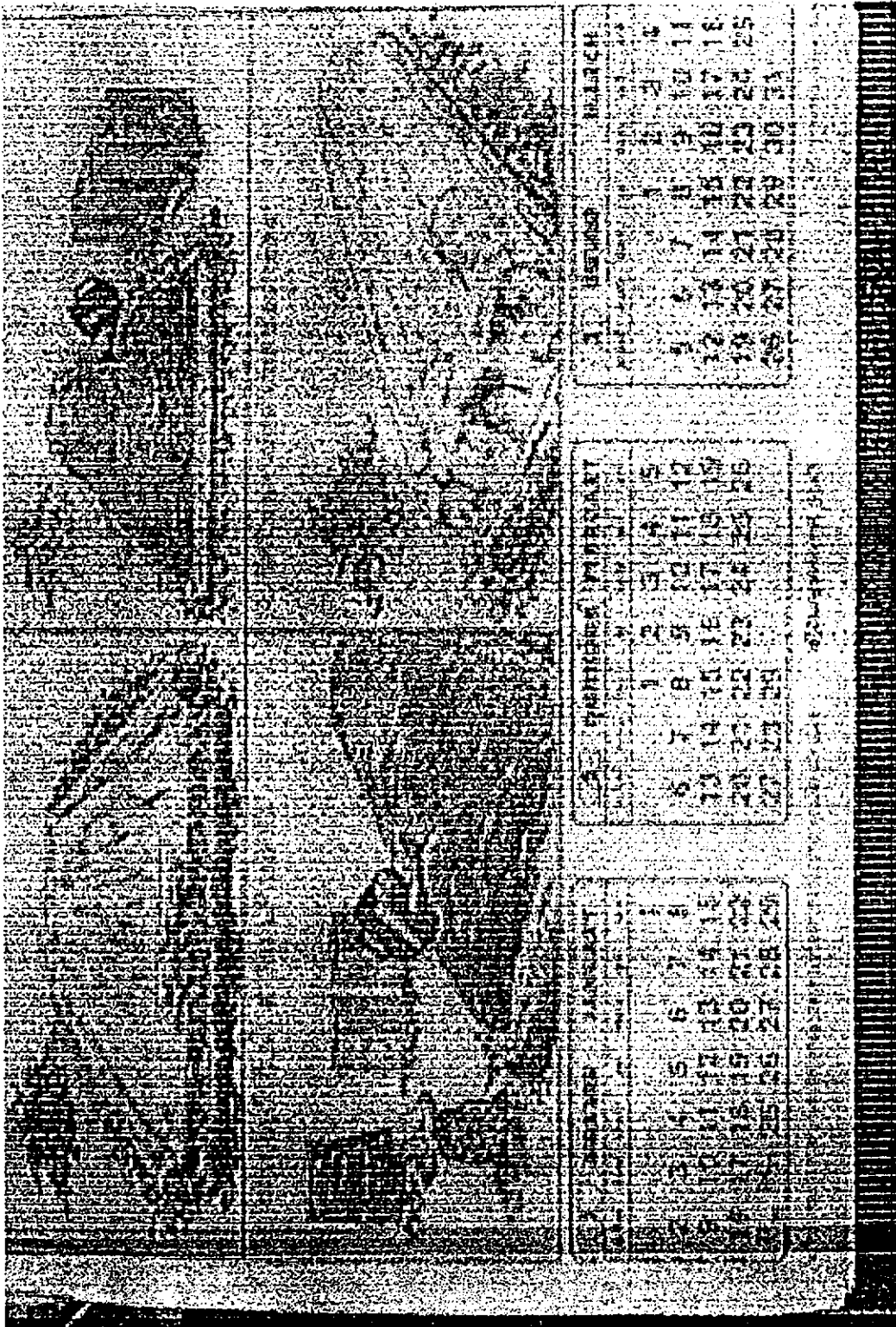
โดย () ส่วนราชการ..... (☒) สาธารณชน.....
 (☒) อาสาสมัคร.....

เห็นว่าควรร่วมมือดังนี้

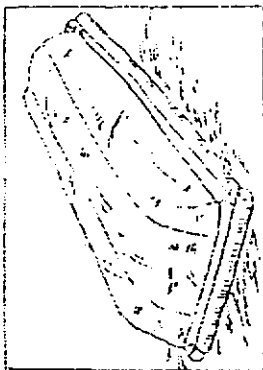
1. ให้นำเสนอโครงการที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อชุมชน
2. สนับสนุนงบประมาณ หรือ วัสดุ อุปกรณ์ ให้แก่ชุมชน
3.
4.

מכון הספרים הלאומי
מדינת ישראל

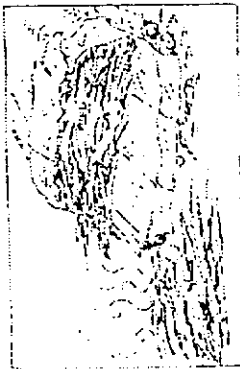
5. นำน้ำจากดอกตูมด้านบน เก็บบริเวณข้างเพื่อบีอง
กินไม่ให้อยู่ระยะเหือด

6. ตรารอบมิให้น้ำรั่วไหลซึม หาวสลุกลงกับแดด.
กรณีทำในที่แจ้ง(ไม่มีหลังคา)

7. หมักฟางไว้ 21 วัน ก่อนนำไปให้โคกิน ต้องนำมา
ผึ่งให้แห้งระเหยอย่างน้อย 3 ชั่วโมง

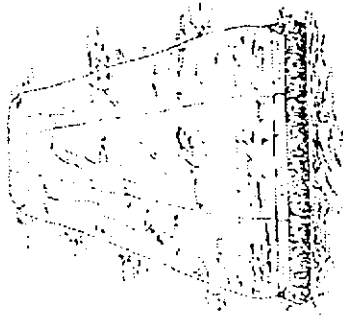
ข้อควรระวัง

1. การให้ฟางปรุงแต่งต้องมีน้ำสะอาดให้กินตลอดเวลา
2. คัดเลือกฟางที่ปราศจากเชื้อราก่อนทำ
3. ฟางหมักที่มีสีเทาหรือมีกลิ่นเหม็นเน่า ไม่ควรนำไป
เลี้ยงโค
4. ปริมาณปุ๋ยยูเรียไม่ควรมากหรือน้อยกว่ากำหนด
เพราะปุ๋ยยูเรียจำนวนมากจะเป็นพิษ น้อยเกินไปจะ
ทำให้ฟางเน่าหรือไม่มีคุณภาพ

ต้องการข้อมูลเพิ่มเติม สอบถามที่
สำนักงานปศุสัตว์อำเภอสนทราบ โทร 390917
สำนักงานปศุสัตว์อำเภอคลองละเก็ด โทร 495836
สำนักงานปศุสัตว์อำเภอสนทราบ โทร 392489

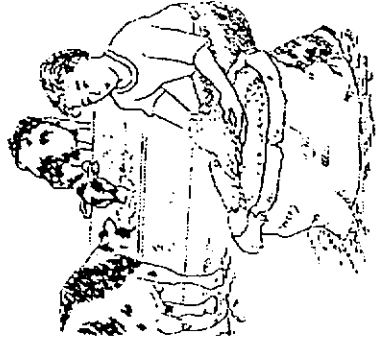
ฟางปรุงแต่ง

เผยแพร่โดย
โครงการ "การรณรงค์แบบมีส่วนร่วมที่เป็นระบบเชิง
ยุทธศาสตร์สำหรับผู้เลี้ยงโคเนื้อจังหวัดเชียงใหม่ -
(Analysis of Strategic Extension Campaign for
Chiang Mai Dairy Farmers)

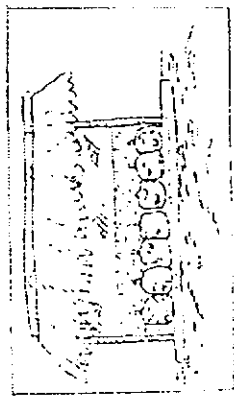

หม่าหมัก

เผยแพร่โดย
โครงการ "การรณรงค์แบบมีส่วนร่วมที่เป็นระบบเร่ง
ยุทธศาสตร์สำหรับผู้เลี้ยงโคนมจังหวัดเชียงใหม่"
(Analysis of Strategic Extension Campaign for
Chiang Mai Dairy Farmers)

7.นำไปเก็บรักษาในที่ร่ม กันแดด ฝน และสัตว์กัดเคาะ
ไว้ได้นานถึง 30 วัน จึงเปิดให้กินได้

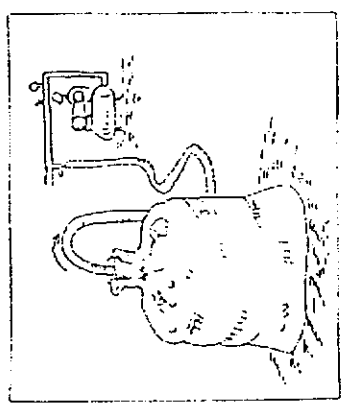

ข้อควรระวัง

- 1.ต้องยัดหม่าให้แน่นที่สุด และใส่อากาศออกให้หมด
ก่อนปิดปากถุง
- 2.หม่าที่หมักดีจะมีสีเหลืองอมเขียว รสเปรี้ยว กลิ่น
หอม หม่าที่หมักไม่ดีจะมีสีน้ำตาล เป็นเชื้อรา มีมูก
จะนำกลับไปใช้ได้อีกไม่ได้
- 3.ไม่ให้กินหม่าที่มีกลิ่นเหม็นแล้ว เพราะมันมี
จะดูดกลิ่นหม่าที่หมักเอาไว้

ต้องการข้อมูลเพิ่มเติม สอบถามที่
สำนักงานปศุสัตว์อำเภอสันทราย โทร 396917
สำนักงานปศุสัตว์อำเภอฝาง โทร 498936
สำนักงานปศุสัตว์อำเภอฝาง โทร 392489

5.ใส่อากาศออกจากถุงโดยวิธีหรือต่อท่อเครื่องปั๊มลม
ดูดอากาศออกก็ได้

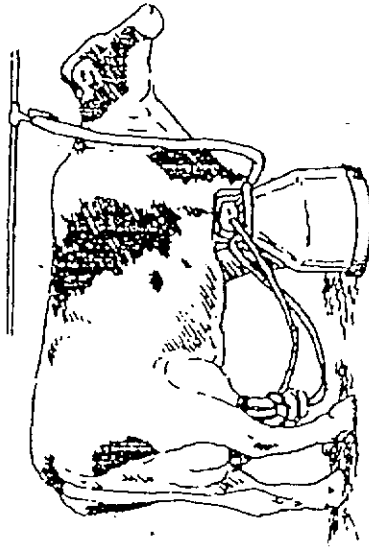

6.มัดปากถุงให้แน่นด้วยเชือก

คำแนะนำ

หลักการ และวิธีทำความสะอาดอุปกรณ์รีดนม

แบบมดโด

โครงการรณรงค์แบบมีส่วนร่วมที่เป็นระบบเชิงยุทธศาสตร์

สำหรับผู้เลี้ยงโคนมจังหวัดเชียงใหม่

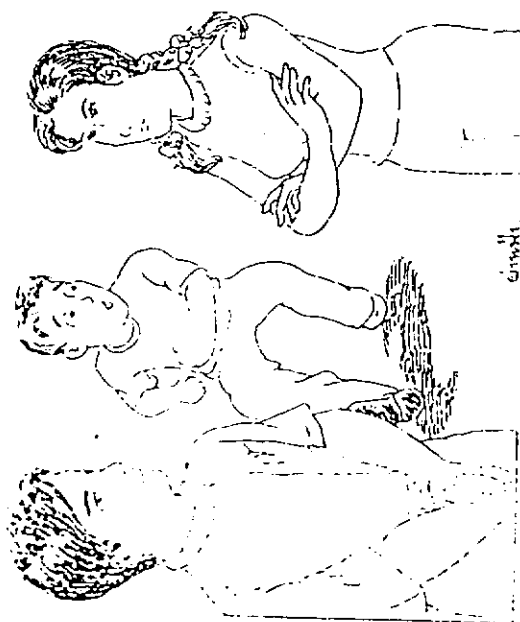

สื่อในโครงการนี้

1. สติ๊กเกอร์ 2 ชุด
2. ปฏิทิน
3. แผ่นพับ 5 แบบ
4. ปรกภาพในหมู่บ้านเลี้ยงโคนมและเกษตรกร
5. อวาทะกรรมที่เผยแพร่ความรู้การเลี้ยงโคนมสู่เจ้าของ
ในอำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ
6. ประวัติศาสตร์การเลี้ยงโคนมในประเทศไทย
7. การ์ตูน "คุณนายโคนม" 2 ตอน พงษ์ศักดิ์ โคนม

โครงการ การรณรงค์แบบมีผู้นำ เป็นงานวิจัยทางสถิติ
สำหรับคู่มือของหนังสือพิมพ์
Analysis of Strategic Extension Campaign for
Chiang-Ma. Fair, Ferring

โดยผู้จัดทำ
ศูนย์หอศิลป์
และ มหาวิทยาลัย

ห้าโคบาลโคนม เผยสูตรเลี้ยงโคพิสดาร ใครทำตามไม่ผิดหวัง

เผยสูตรเด็ดเคล็ดลับวิธีเลี้ยงโคนมสร้างรายได้เป็นกอบเป็นกำ ด้วยเทคนิคและวิธีง่ายๆ พร้อมทั้งรายละเอียดในเรื่องของวิธีการเลี้ยงสูตรอาหาร ตลอดจนเทคนิคเล็กน้อยที่ไม่ควรมองข้าม

ยอดโคบาลดอยสะเก็ด

นายประวัติ กล้าหาญ เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจากอำเภอดอยสะเก็ด ผู้ร่วมบุกเบิกการเลี้ยงโคนมมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 จากจุดเริ่มต้นด้วยโคนมเพียง 3 ตัว หลังจากนั้นได้ขยายมาจนถึงปัจจุบัน มีโคนม 30 ตัว โดยใช้ระยะเวลาอันสั้น

นายประวัติ หรือ "คุณลุง" ได้เล่าว่าจากโคสาวที่ซื้อมาจำนวน 3 ตัว พันธุ์ขาว - ดำ 50% พอเลี้ยงได้ระยะหนึ่งก็ให้นม และคลอดลูกออกมาเป็นตัวเมียก็จะเลี้ยงไว้ทำพันธุ์ ถ้าเป็นตัวผู้ก็จะให้คนอื่นเลี้ยงพอโตก็จะขายแบ่งกำไร (ขายตอนเล็กก็ส่งสาร ซึ่งบ่งบอกถึงความรักโคที่มีอยู่ในหัวใจ)

ในเรื่องของปริมาณการให้นมตอนนี้มีโครีดอยู่ 6 ตัว ให้ปริมาณน้ำนม 102-103 กิโลกรัม โดยเฉลี่ยแล้วตัวหนึ่งก็ให้น้ำนม 17 กิโลกรัมต่อตัว

จากอาชีพทำไร่ทำนาที่ไม่ได้ผล คุณลุงประวัติจึงหันมาเลี้ยงโคนมเป็นอาชีพ ปีล่าสุด ปี พ.ศ. 2540 ได้เข้าร่วมโครงการ คปร. ได้นำวัวมาเลี้ยงเพิ่มอีก 5 ตัว เป็นวัวสาว โคคตีัว 5 ตัวคลอดลูกเป็นตัวเมียถึง 3 ตัว

ทางด้านเคล็ดลับที่ไม่ลับในการเลี้ยงโคนม นายประวัติเล่าว่า วิธีการเลี้ยงไม่ใช่เลี้ยงตามมีตามเกิด การเลี้ยงเราต้องอาศัยเทคนิคใหม่เข้ามาช่วย ต้องศึกษาหาความรู้ อ่านคู่มือ เข้าร่วมการอบรมบ่อยๆ นำสิ่งที่ว่าดีมาปรับใช้ วิธีการเลี้ยงตามสูตรของตนคือ เน้นมากในเรื่องของความสะอาด มาเป็นปัจจัยแรก ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของความสะอาดโรงเรือน และที่สำคัญที่สุดคือความสะอาดของเต้านม

การทำความสะอาด ลุงประวัติจะอาบน้ำให้โคนวันละ 2 ครั้ง ก่อนรีดนมตอนเช้า – เย็น และล้างคอกให้สะอาดก่อนรีดนมก็ต้องทำความสะอาดเต้านมก่อน เดิมในช่วงระยะ 2 ปีแรก ลุงประวัติจะใช้ผงคลอรีนผสมน้ำมาเช็ด แต่มีปัญหาในเรื่องของผงคลอรีนที่เจ็ดตกค้างในน้ำนมที่รีด พอนำน้ำนมไปตรวจพบปัญหามีผงคลอรีนติดในน้ำนม ตอนหลังจึงเลิกใช้ หันมาใช้น้ำอุ่นล้างเต้านมให้สะอาดแล้วจึงทำการรีด พอรีดเสร็จก็ต้องทำความสะอาดเต้านมอีกครั้งเพื่อป้องกันการติดเชื้อ

นอกจากนั้นยังมีเรื่องส่งผลต่อการให้น้ำนม คือการให้อาหาร โคนมที่ตนเลี้ยงจะให้กินฟางในช่วงตอนเช้าหลังจากรีดนมเสร็จ พอดกประมาณตอนเที่ยงวันก็จะให้กินพวกหญ้า โดยจะมีหญ้าที่ปลูกไว้ประมาณ 3 ไร่ และก็หาซื้อหญ้าจากที่อื่นด้วย หรือพวกต้นข้าวโพดก็ให้กิน ตอนบ่ายก็ให้กินหญ้า จากนั้นก็จะเริ่มอาบน้ำแล้วก็จะรีดนม เสร็จก็จะให้กินฟาง และกินอาหารข้นในประมาณ 2 ต่อ 1

น้ำคือปัจจัยหนึ่งที่โคนมต้องกินมากๆ ก็จะทำให้โคนมดื่มน้ำ แต่เน้นในเรื่องทำความสะอาดของน้ำในถัง หรือภาชนะที่ใส่ต้องสะอาดถ้าวันไหนสกปรก วัวจะดื่มน้ำน้อยลงส่งผลต่อปริมาณการให้น้ำนม

เรื่องของสุขภาพวัวก็จะมีถ่ายพยาธิ ปีละ 2 ครั้ง และจะมีการฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากเท้าเปื่อย ปีละ 2 ครั้งเช่นกัน

การคลอดลูก การให้นมหลังจากโคคลอด รีดนม 1 เดือน โคนก็จะแสดงอาการเป็นสัด การแสดงความเป็นสัดจะแตกต่างกัน บางตัวแสดงความเป็นสัดครั้งแรกก็จะผสมพันธุ์ หรือไม่ก็ต้องรอการแสดงความเป็นสัดครั้งที่ 2 จึงจะผสมได้

ขอฝากไว้สำหรับผู้เลี้ยงโคนมสิ่งที่สำคัญที่สุดในการเลี้ยงโคนมก็คือ ต้องรักษาระยะเวลาการฉีดวัคซีน การให้ยาถ่ายพยาธิ ให้อาหารต้องตรงตามเวลา ถ้าวันไหนเรารีดนม ขอย้ำในเรื่องของความสะอาดของเต้านมเป็นสำคัญ

ถ้ายึดหลักที่ลุงประวัติได้กล่าวมาแล้ว ถือว่าการเลี้ยงโคนมสำเร็จไปแล้วครั้งหนึ่ง คุณภาพน้ำนมของฟาร์มตนไม่เคยตกเกรด ได้เกรด เอ มาโดยตลอด

ที่เด็ดโคบาลสันทราย

รางวัลที่ได้รับไม่ว่าจะเป็นรางวัลชนะเลิศระดับจังหวัด, รองชนะเลิศระดับภาค ในการประกวดผลงานในแวดวงผู้เลี้ยงโคนม ถือเป็นบทพิสูจน์ได้ว่าบุคคลท่านนี้ไม่ธรรมดา ถือว่าประสบความสำเร็จอย่างสูง แดนมฟาร์มยังได้รับเกียรติเป็นฟาร์มสาธิตในโครงการผลิตแก๊สธรรมชาติ จากโครงการก๊าซชีวภาพไทย-เยอรมัน และเป็นศูนย์พัฒนาปศุสัตว์ประจำตำบลหนองแห่่ง สูตรเด็ดเคล็ดลับในการเลี้ยงโคนมซึ่งจะได้เปิดเผย จะทยอยเล่าสู่กัน คือ

นายอุทัย ใจมั่น บ้านทุ่งข้าวตอก ต. หนองแห่่ง อ. สันทราย จ. เชียงใหม่ ผู้มีประสบการณ์การเลี้ยงโคนมมากกว่า 17 ปี จากจุดเริ่มต้นการเลี้ยงโคนมโดยการซื้อวัวจากกรมปศุสัตว์มา 2 ตัว เป็นวัวลูกผสม 50 % ซึ่งในสมัยนั้นราคา 2,200 บาท และ 4,000 บาท ทั้งสองตัวอายุ 7 เดือน การซื้อใช้วิธีการผ่อนส่งเป็นงวด เดือนละ 1,500 บาท ใช้เวลา 9 เดือน ผ่อนชำระใกล้หมดโคนมเริ่มตั้งท้องมีรายได้เข้ามาจากการรีดนมไปขายที่ห้วยแก้ว

วิธีการเลี้ยงโคนม การดูแลบำรุงรักษาโดยใช้เวลาดังแต่เช้า ต้องตื่นขึ้นมารีดนม พอสายก็ต้องออกไปหาหญ้ามาให้โคนม จะมีเวลาพักในตอนบ่ายไม่กี่ชั่วโมง พอตกเย็นก็ต้องมาอาบน้ำให้โคนแล้วจึงรีดนม จะทำอย่างนี้ทุกวัน การดูแลรักษาถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ เราต้องดูแลอย่างใกล้ชิดจะห่างมันไม่ได้ต้องดูแลในเรื่องของอาหารการกินสำคัญมากที่สุดถ้ากินอาหารไม่อิ่มจะทำให้ปริมาณการให้นมลดลงทันที

อาหาร วิธีการให้อาหารชั้นเราต้องดูว่าวัวตัวไหนให้นมเท่าใด ถ้าวัวให้นมเต็มที่เราก็ต้องให้อาหาร 2 ต่อ 1 พอมันเริ่มตั้งท้องก็ต้องลดปริมาณการให้อาหารชั้นลง อาหารชั้นสามารถซื้อได้ไม่ยาก แต่อาหารหยานับว่าเป็นปัจจัยสำคัญมาก ดังนั้นจึงต้องมีพื้นที่สำรองไว้ในการปลูกหญ้า ช่วงฤดูแล้งจะให้วัวกินฟาง ก็จะใช้วิธีการมัดฟาง 100 กิโลกรัมต่อยูเรีย 6 กิโลกรัม ให้ระยะเวลาการหมัก 12 วัน ถ้าใครมีหญ้าสดพอกก็ไม่จำเป็นต้องหมักฟาง ถ้าใช้อาหารสดพวกเถาไม้เทศ หญ้า ข้าวโพดจะให้ปริมาณโปรตีนสูง

น้ำดื่ม ในเรื่องของปริมาณน้ำดื่มถือว่าเป็นสิ่งสำคัญมากต้องมีการให้น้ำที่สะอาดให้ดื่มตลอดเวลาต้องดูแลในเรื่องของความสะอาดของถังให้น้ำ จากการสังเกตพบว่าถ้าวันไหนไม่ได้ล้างถังจะทำให้โคนมดื่มน้ำน้อยลงส่งผลต่อปริมาณการให้นม

การดูแลเรื่องความสะอาด ความสะอาดเป็นเรื่องที่สำคัญมาก โคนมก่อนจะรีดนมต้องอาบน้ำให้ก่อน โดยเฉพาะเต้านมอาบน้ำเสร็จแล้วต้องเช็ดให้แห้ง แล้วจึงรีดนม พอร์รีเสร็จต้องเช็ดเต้านมให้แห้งด้วยผ้า เต้านมจะใช้ผงคลอรีนผสมน้ำแต่มีปัญหาที่ว่าถ้าใช้ผงคลอรีนจะมีการตกค้างในนมเมื่อนำนมไปตรวจสอบพบผงคลอรีนในนม ดังนั้นจึงเปลี่ยนไปใช้น้ำอุ่นเช็ดเต้านมแทน การเช็ดเต้านมต้องเช็ดให้สะอาด สังเกตดูเต้านมด้วยว่ามีความปกติหรือเปล่า ถ้ามีเต้านมอักเสบเราต้องรักษา ทางที่ดีป้องกันไว้ก่อนถือว่าดีที่สุด เพราะโคนมถ้าติดเชื้อ หรือเต้านมอักเสบจะทำให้ปริมาณนมลดลง อาจจะใช้เวลานานนั้นไม่ได้

การถ่ายพยาธิ การบำรุงรักษาภายในระยะเวลา 1 ปี จะต้องมีการเปลี่ยนวัคซีนโรคปากเท้าเปื่อยทุกครั้งในระยะเวลา 6 เดือน การถ่ายพยาธิจะมีการถ่ายทุก 6 เดือนต่อครั้ง แต่ต้องดูช่วงเวลาที่เหมาะสม

การดูแลลูกวัวเราต้องเลี้ยงให้ดีที่สุดในเรื่องการให้นมให้อาหารพอได้ 18 เดือนวัวจะโตเต็มที่ก็จะมีการผสม ถ้าวัวสมบูรณ์ก็จะไม่มีปัญหาในเรื่องการติดยาก แต่ถ้าเลี้ยงมาไม่สมบูรณ์จะส่งผลในการติดลูกยาก ปริมาณการให้นมน้อย ซึ่งนั่นคือการสูญเสียรายได้ของเรา

ลุงอุทัยฝากย้าว่า การเลี้ยงโคนมท่านจะเลี้ยงในขั้นเริ่มต้นขอให้ศึกษาความรู้จากผู้ผู้มีประสบการณ์ และศึกษาจากตำราบ้าง ควรจะศึกษาดูงานเรียนรู้ตั้งแต่การรีดนมเอง คุณต้องรีดนมเป็น มิใช่ว่าจะมีเครื่องที่ทันสมัยจะช่วยได้ตลอดเวลา เกิดวันไหนไฟฟ้าดับคุณต้องรีดเป็น ถ้ารีดไม่เป็นจะส่งผลเสียตามมามากมาย

ต่อคำถามที่ว่า “ จำเป็นต้องใช้วัวเลือดสูงหรือไม่ ? ”

ลุงอุทัยตอบว่า ไม่จำเป็นหรอก ขอให้ดูแลให้ถูกต้องก็พอ เพราะถ้าเลือดสูงมากจะมีปัญหาการผสมติดยาก หนาวนอนไม่ได้ กินอาหารน้อย แพ้โรคเห็บ ดูแลสุขภาพยาก เลยได้นมไม่คุ้มการลงทุน

ทีเด็ดโคบาลสังเคราะห์อีกท่าน

การเลี้ยงวัวเป็นอาชีพสามารถทำกำไรอย่างเป็นกอบเป็นกำอยู่ในตัวเลข 5 หลักต่อเดือน แต่ต้องใช้ระยะเวลาหนึ่งจึงจะได้กำไรอย่างงาม ถ้าหากคิดจะเลี้ยง หรือว่าเลี้ยงอยู่แล้วลองตั้งใจหรือถามตัวท่านว่าพร้อมหรือเปล่าสำหรับคำถามเหล่านี้

1. ท่านรักวัวหรือไม่ ?
2. ท่านมีปัญหาทางสังคมหรือไม่ ?
3. มีทุนเริ่มต้นหรือไม่ ?
4. มีปัญหาเรื่องแหล่งอาหารหรือไม่ ?
5. มีความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงโคนมมากพอหรือไม่ ?
6. มีเวลาดูแลโคนมพอหรือไม่ ?

“ คนเราทุกคนย่อมต้องการความสุข ความสุขอย่างหนึ่งเกิดขึ้นจากการที่ได้ทำในสิ่งที่รักที่ชอบ คนที่รักโคจะมีความสุขเมื่อเห็นโคกินอาหาร เห็นการเปลี่ยนแปลงการเจริญเติบโตของวัว และความสำคัญที่สุดคือ จะได้รายได้ที่มาก” จากการเลี้ยงโคนมของตนทำให้มีรถขับ และสามารถส่งลูกเรียนในระดับปริญญาได้

นี่คือคำตอบจากผู้มีประสบการณ์การเลี้ยงโคนม ที่ค่อนข้างประสบความสำเร็จอย่าง นายบุญช่วย ขยัน ผู้เลี้ยงโคนมจากหมู่ 7 ต.หนองจ่อม อ.สังขราญ จ.เชียงใหม่ โดยเริ่มเลี้ยงโคนมมาเมื่อปี พ.ศ. 2529 ด้วยโคนมพันธุ์ 50 % จำนวน 3 ตัว สมัยนั้นปริมาณการให้นม 12 กิโลกรัมต่อตัว ถือว่าดีมากขายนมในราคา กิโลกรัมละ 6 บาท

แต่ก่อนการเลี้ยงโคนมเป็นส่วนหนึ่งของสหกรณ์นิคม พอปี พ.ศ. 2535 มีบริษัทเฟรสมิลล์ มารับซื้อนมในราคา กิโลกรัมละ 8 บาท แต่ตอนนั้นทาง อสค. ซื้อเพียง กิโลกรัมละ 7 บาท จึงมีการ

เรียกร้องของสมาชิกให้ทางคณะกรรมการสหกรณ์นิคมชาวนมในราคากิโลกรัมละ 8 บาท ต่อมาปี พ.ศ. 2535 จึงมีการจัดตั้งเป็นสหกรณ์โคนม

ปัจจุบันนี้คุณบุญช่วยมีโคนมอยู่ในฟาร์มทั้งหมด 32 ตัว ให้นม 8 ตัว

อาหาร จะให้อาหารข้นในช่วงตอนเช้า และเย็นพอมดก็ให้หญ้า แต่ในเขตพื้นที่ที่ตนเลี้ยง นับว่าโชคดีที่อยู่ใกล้โรงงานหลายๆ โรงงานสามารถซื้ออาหารจากโรงงานได้ ไม่ว่าจะเป็นประเภท ถั่ว ข้าวโพด มัน จึงมีแหล่งอาหารที่อุดมสมบูรณ์ ตนมีหญ้าที่ปลูกไว้บนดอยอีก 10 ไร่ ปลูกใกล้บ้านอีกแปลงหนึ่ง ในช่วงฤดูแล้งก็ให้วัวกินฟาง

การถ่ายพยาธิ จะมีการจัดโปรแกรมถ่ายปีหนึ่ง 2 ครั้ง ระยะห่างกันก็ 6 เดือนจะถ่ายครั้งหนึ่ง ในช่วงที่โคให้นมก็จะไม่ถ่ายพยาธิ แต่จะถ่ายในช่วงที่วัวดราย ส่วนการฉีดวัคซีนก็จะฉีด 6 เดือนครั้งเช่นกัน

สันกำแพงวิธีการเลี้ยงรายกาจหยอกใคร

สันกำแพงถือว่าเป็นแหล่งที่เลี้ยงโคนมมานานแล้ว ชาวบ้านแถบนั้นยึดเป็นอาชีพทำกัน อย่างเป็นลำเป็นสัน ผู้เขียนได้มีโอกาสแวะเวียนเยือนดินแดนแห่งนี้ โดยช่วงเวลาที่นัดหมายเวลา 16.00 น. เป็นช่วงเวลาที่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจะว่างในช่วงนั้น แต่พอไปถึงบ้านเกษตรกรก็เลยเวลานั้น ไปมา เป็นช่วงที่ต้องมีการทำความสะอาดโรงเรือน ทำความสะอาดวัวพอดิ

ถือว่าเป็นความโชคดีของผู้เขียน ที่ได้มีโอกาสพูดคุยกับผู้เลี้ยงโคนม นายพรชัย คำมามูล แห่งบ้านป่าไผ่ การพูดคุยในช่วงนั้นค่อนข้างถูกละทุกนิดหน่อย เพราะคุณพรชัย ต้องทำงานไปตอบคำถามไปด้วยแต่ก็ได้บรรยากาศที่ดี ที่ได้เห็นขั้นตอนการทำงานการดูแล และในเรื่องของการทำความสะอาดโรงเรือน

คุณพรชัย อธิบายให้ฟังว่า ตอนนี้มีวัวที่เลี้ยงอยู่ 41 ตัว เลี้ยงมา 10 กว่าปีแล้ว ตอนให้นมอยู่ 14 ตัว เป็นวัวพันธุ์ลูกผสม อาชีพการเลี้ยงโคนมเป็นอาชีพที่เจ้าของต้องมีความรับผิดชอบสูง การทำงานมีลักษณะคล้ายๆ กันทุกวัน ตื่นเช้ามาก็ต้องอาบน้ำให้วัว ทำความสะอาดโรงเรือน เช็ดเต้านมให้สะอาดก่อนรีด รีดเสร็จก็ทำความสะอาดเต้านม เอานมไปส่ง หาหญ้าอาหารให้วัว ตอนบ่ายพักนิดหน่อยแล้วก็ตกตอนเย็นก็ต้องมาทำความสะอาดโรงเรือน อาบน้ำให้วัว เช็ดเต้านมให้สะอาด (ด้วยน้ำอุ่นผสมคลอรีน ใช้สูตรน้ำอุ่น 25 ลิตร ต่อน้ำยาฆ่าเชื้อ 15 ซี.ซี. ถ้าทำความสะอาดพื้น น้ำ 20 ลิตร ต่อน้ำยาฆ่าเชื้อ 15 ซี.ซี.) เมื่ออาบน้ำเสร็จก็จะทำความสะอาดเต้านม แล้วก็ต้องรีดนม ที่นี้จะมีผู้ช่วยรีดนมอีกคนหนึ่ง พอรีดเสร็จก็จะเช็ดด้วยผ้าอีกครั้ง

วิธีการให้น้ำ ก็จะทำให้เข้า กลางวัน เย็น ความเป็นจริงแล้วต้องให้ตมน้ำตลอดเวลาที่หิว โคนมของนมมันคงขึ้นที่ต้องตมน้ำ 3 เวลา (หัวเราะ) เพราะมันไม่มีเวลา แต่เท่าที่สังเกตได้ ก็ไม่มีผลต่อปริมาณการให้นม

หลังจากที่รูดนมโคเสร็จแล้วตามขั้นตอน ก็ต้องให้อาหาร การให้อาหารก็ต้องมีทั้งชั้นและอาหารหยาบ ตัวอย่างการให้อาหารชั้นก็ต้องให้ในช่วงเย็นโดยเฉลี่ยแล้วก็ให้ 2-2.5 กิโลกรัมต่อวัน สูตรการให้ก็ 2 ต่อ 1 ต้องดูช่วงการให้นม ปริมาณนมที่ได้มาเป็นองค์ประกอบด้วยการให้หญ้า จะใช้ปริมาณที่มากใน ช่วงนี้ก็ให้หญ้า พอช่วงฤดูแล้งก็ให้ฟางหั่น ฟางหมัก

การฉีดวัคซีนการให้ยาถ่ายพยาธิ ก็ให้ตามที่หนังสือบอก และเจ้าหน้าที่แนะนำ วัคซีนโรคปากเท้าเปื่อย ก็ฉีดทุกปี ถ้าป้องกันโรคอื่นก็ทุก 6 เดือน แต่ต้องดูในเรื่องของช่วงการให้นมด้วย สำหรับการถ่ายพยาธิ ถ่ายทุก 6 เดือน

อีกท่านหนึ่งจากสันกำแพง

นายสุเจต ใจวงศ์ หนึ่งในผู้เลี้ยงโคนม ที่เลี้ยงมานานพอสมควร การเลี้ยงของนายสุเจตมีความแปลกไปจาก 3 - 4 ราย ที่ผ่านมา คือจะเลี้ยงใกล้ได้ฤกษ์บ้านคือเลี้ยงได้ยุ่งข้าว ก็คงเป็นเพราะสถานที่ไม่อับอวย ผู้เขียนมีโอกาสดำเนินเข้าไปทักทายพูดคุย การต้อนรับขับสู้ของเจ้าของโคนมก็มีน้ำใจดี น้ำใจดี

การเยี่ยมชมกิจการการเลี้ยงโคนมพร้อมฟังคำอธิบายจากเจ้าของ ทำให้ได้รับความรู้มากมาย จากการสังเกต พบว่าบริเวณคอกสะอาดสะอ้าน ตามคอกสภาพรอบๆ ของโรงเรือน แล้วก็ได้นำนั่งพูดคุยกันในเรื่องเกี่ยวกับการเลี้ยงดู

คุณสุเจต ได้คุยถึงการเลี้ยง โคนมของตนว่า ส่วนใหญ่เป็นพันธุ์ผสม ชาว - ดำ มีเปอร์เซ็นต์สายเลือด 80 - 85 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งเป็นพันธุ์ที่ค่อนข้างเหมาะที่จะเลี้ยงในบ้านเรา เลี้ยงค่อนข้างง่าย แต่ต้องดูแลเอาใจใส่อยู่ตลอดเวลาจึงจะให้น้ำนมดี

การเอาใจใส่ก็ต้องดูแลในเรื่องของความสะอาด ตนเน้นมาก ถึงขนาดอาบน้ำ 3 เวลา เช้า กลางวัน และเย็น จุดใหญ่คือความสะอาดเต้านม ต้องทำความสะอาดทั้งก่อนและหลังรีดเสร็จ

การให้อาหารก็ต้องให้ครบตามสูตร อาหารหญ้าที่ให้นอกจากหญ้าแล้ว ก็จะให้ฟางผสมน้ำตาลโมลาส จากการสังเกตการให้อาหารสูตรนี้ จะให้ปริมาณน้ำนมมาก แต่อาหารชั้นก็ค่อนข้างจำเป็นมาก

การฉีดวัคซีนก็มีความจำเป็นต้องฉีดทุกๆ 6 เดือน ตามตารางที่ได้กำหนดไว้ การถ่ายพยาธิก็จะถ่ายทุกๆ 6 – 8 เดือนต่อครั้ง ตามตารางที่กำหนดไว้เช่นกัน ในเรื่องของวัคซีนปากเท้าเปื่อย ต้องฉีดอีกเช่นกัน

การเลี้ยงโคนมค่อนข้างยุ่งยากนิดหน่อย แต่ถ้าเราเลี้ยงไปตามหลักที่ถูกวิธี การขาดทุนก็ไม่มี มีแต่กำไรที่ได้ คุณสุเจตได้ฝากข้อคิดไว้

ความสะดวก ในเรื่องของความสะดวก ต้องดูแลตั้งแต่โรงเรือนต้องสะอาด โคนมต้องอาบน้ำทุกเช้าเย็น การทำความสะอาดเต้านมจะใช้ผงคลอรีนผสมน้ำเช็ดเต้านมแล้วเช็ดให้แห้ง จึงจะรีดนมพอรีดเสร็จจึงจะเช็ดเต้านมอีกครั้ง

ปริมาณการให้นมของโคในช่วงนี้บางตัวให้น้ำนม 30 – 34 กิโลกรัม บางตัวให้นม 20 กิโลกรัมต่อตัว แต่ถ้าคิดโดยเฉลี่ยก็ประมาณ 12 กิโลกรัม ในช่วงที่วัวตาย ก็จะให้น้ำนมในปริมาณที่น้อยลง

ขอฝากไว้ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในการเลี้ยงโคนมนั้นมีมากมาย ทั้งปัญหาใหญ่ปัญหาน้อย แต่ทุกปัญหาที่เกิดขึ้นมีทางแก้ไข อย่างเพิ่งท้อแท้ ที่ผ่านผู้ที่เริ่มเลี้ยงโคนมรุ่นเดียวกันมีถึง 42 ครอบครัว แต่จนถึงปัจจุบันนี้ มีเพียง 6 ครอบครัว การเลี้ยงโคนมถ้าไม่มีใจรักของคนในครอบครัว ก็จะไม่ถึงจุดหมายได้ แต่ถ้าได้เรียนรู้มีประสบการณ์แล้ว นั่นคือดอกผลที่เราสามารถเก็บเกี่ยวได้ตลอดเวลา ถ้านับเป็นรายได้แล้วค่อนข้างสูง ตนกล้ารับประกัน

สรุปสูตรลับของห้าโคบาล

- ให้อาหารเช้าเช็ดเต้านมทุกครั้ง
- ถ่ายพยาธิปีละ 2 ครั้ง
- ล้างถังบรรจุนมด้วยกรดอย่างอ่อน
- ทำความสะอาดเครื่องรีดนม (ท่อเดินลม) อย่างน้อย 1 เดือนต่อครั้ง
- อาบน้ำโคพร้อมล้างคอก วันละ 2 ครั้ง (เช้า - เย็น)